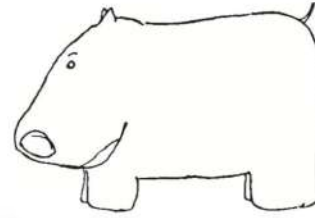

İçerikler - I

1. Sanat ve Bilim
2. Toprağın Tuzu
3. Atom / Bayt / Gen
4. Çocuk / Kan
5. Su Aygırı
6. Leylak
7. Masumiyet
8. Modern Zamanlar
9. 100 puan alan Darwin
10. Sıralama

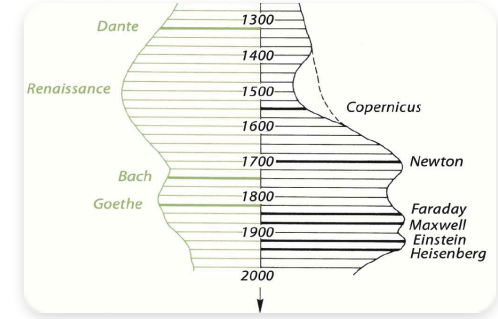
bir fotoğrafçı tam anlamıyla ışıkla
resim çizen biridir

Çocuklara niye bunları anlatırlar

sizce Kutsal nedir?

Evet evladım, çalış, 100 alıcan

Sanat ve Bilim

Sanat ve Bilim

Cultural History of Physics
Károly Simonyi

bilimsel gelişmeler, sanat, paralellik, newton, bach, faraday, goethe, bir ve aynı/ve bağlı

alıntı

şema

resim

temsil

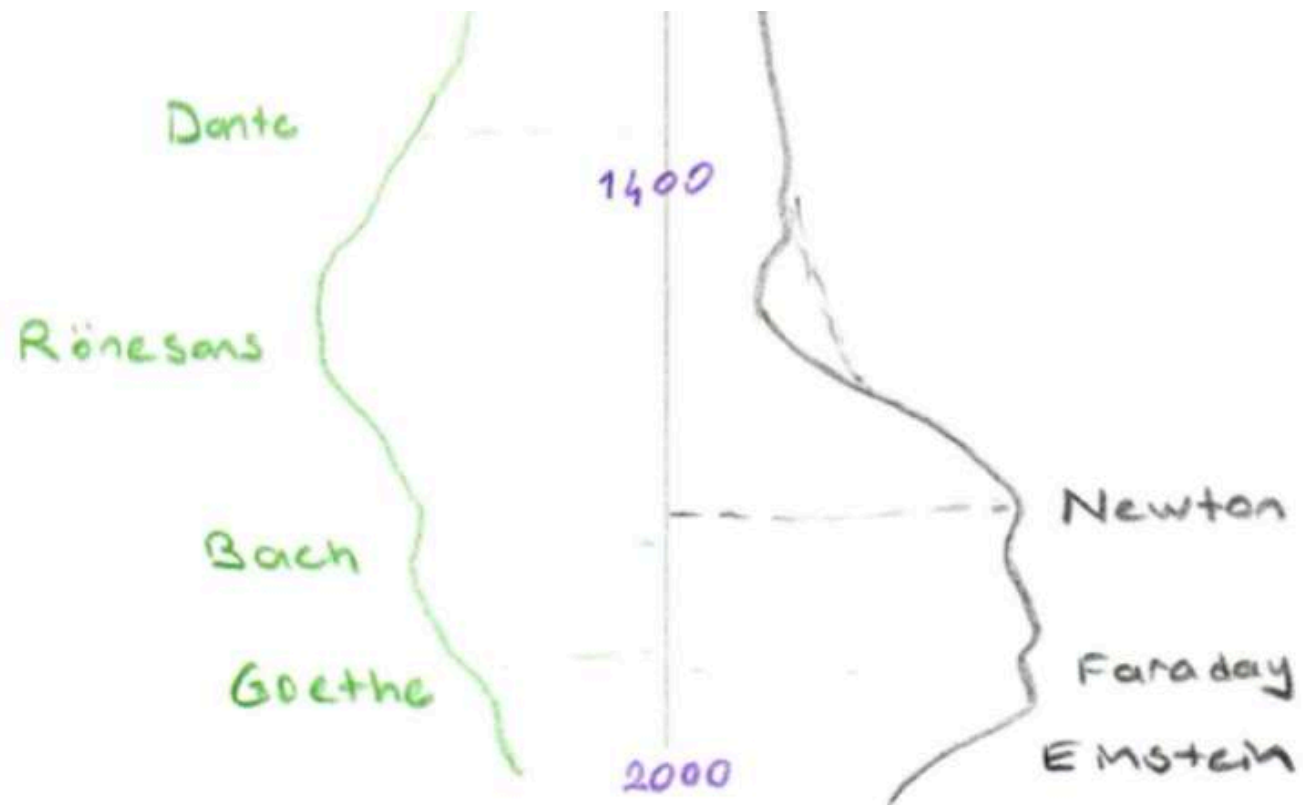
hayal

mizah

sual

Sanat

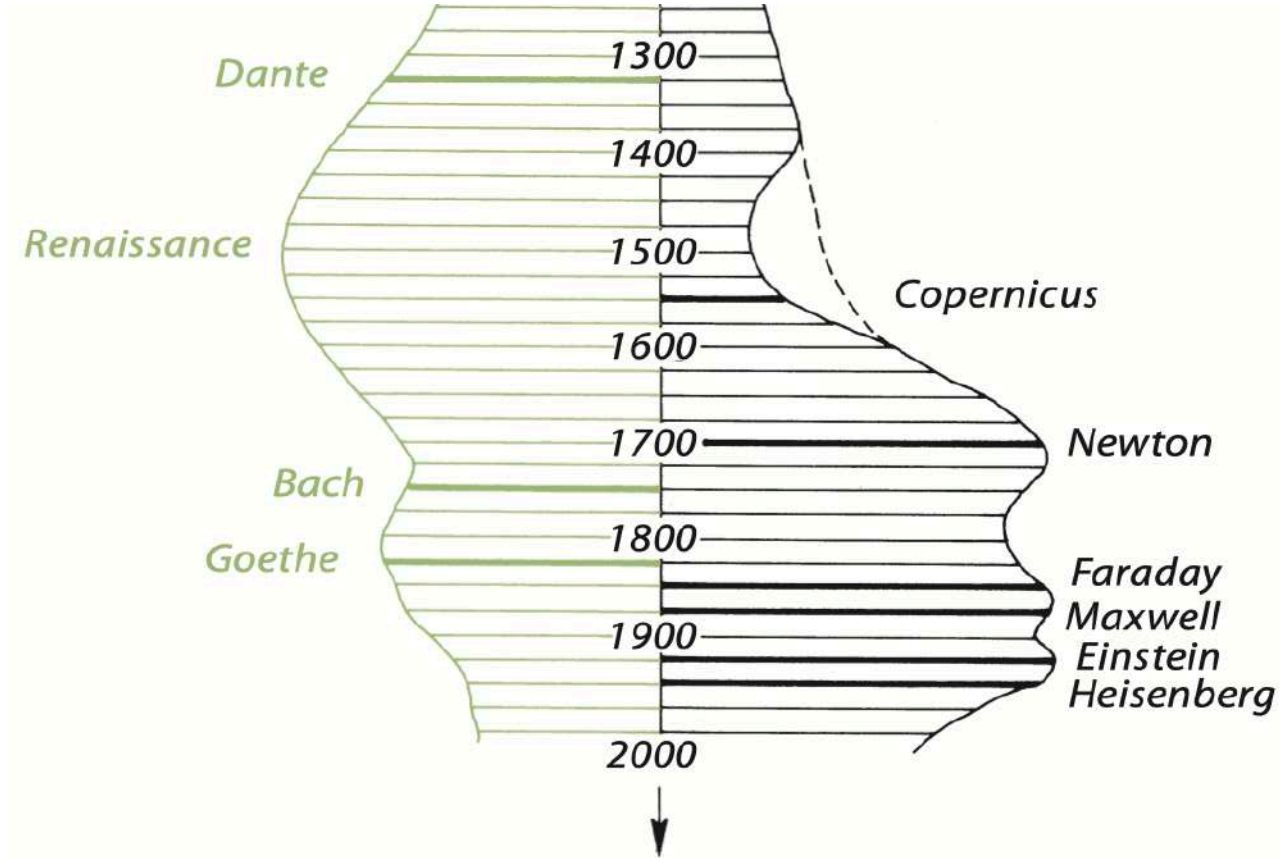
Bilim

Cultural History of Physics kitabındaki şekilden ayrıntının el ile çizimi

Zaman Çizelgesi

İnsanlık tarihinde sanatın ve bilimin gelişiminde/dönüşümünde paralelliği temsil eden zaman çizelgesi gösteriyor ki, hemen hemen her zaman sanat ve bilim birbirini beslemiştir.

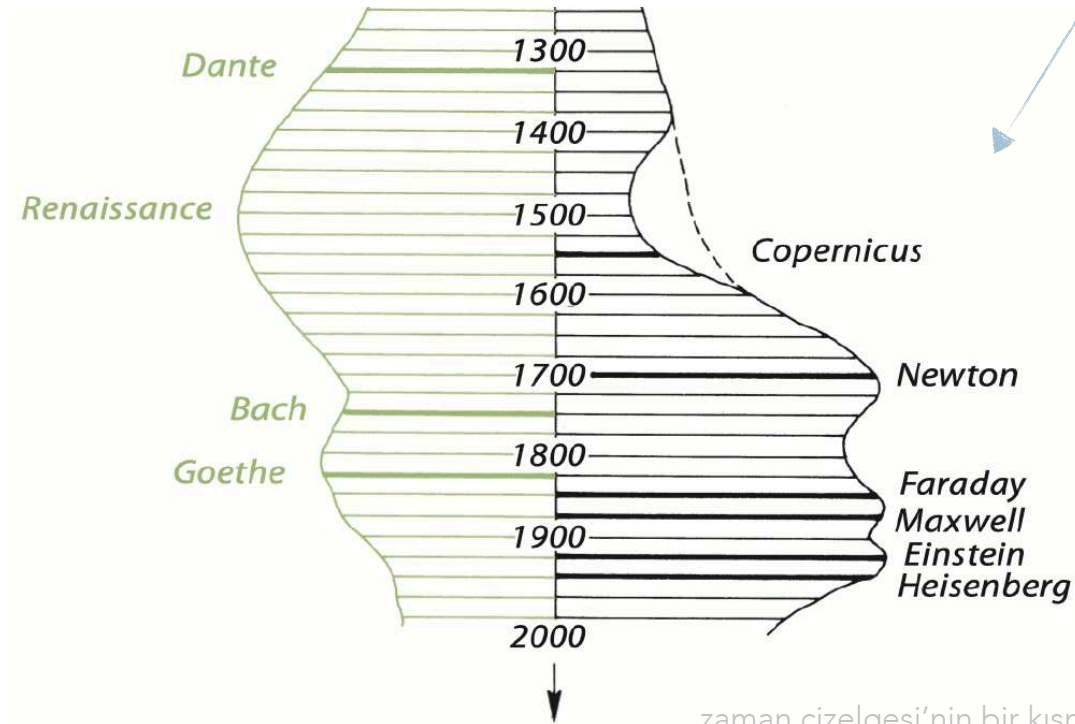
Örneğin Bach'ın ve Goethe'nin müzik ve edebiyat alanlarında yaratıcı eserlerini ürettiği yıllar, Newton'ın ve Faraday'ın bilimsel buluşlarını yani yine yaratıcı ürünlerini ortaya çıkardığı benzer yıllarda, dönemlerde olmuş.

Cultural History of Physics - Károly Simonyi

İnsanlık tarihinde sanatın ve bilimin gelişiminde/dönüşümünde paralelliği temsil eden **zaman çizelgesi** gösteriyor ki, hemen hemen her zaman sanat ve bilim birbirini beslemiştir.

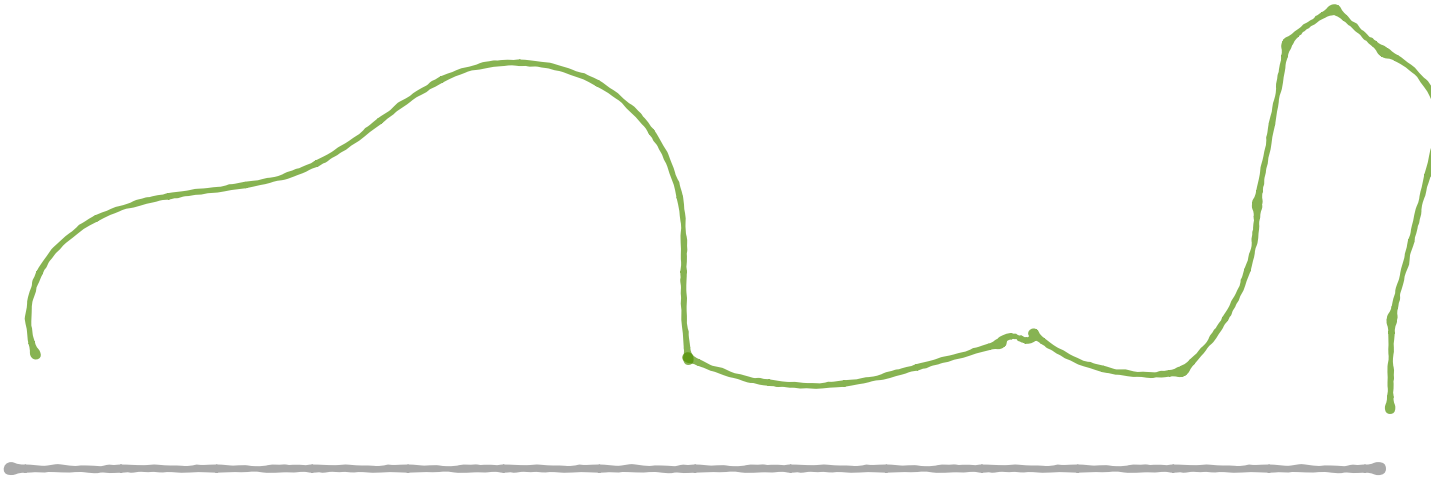
En iyi-en kötü dönemler, yani tepeler-çukurlar iki alanda da birbirini takip etmiştir.

Bu yazı ilgili ifadeden kısa bir özet olup, rahat anlaşılması için tepe-çukur benzetmesi eklenmiştir.

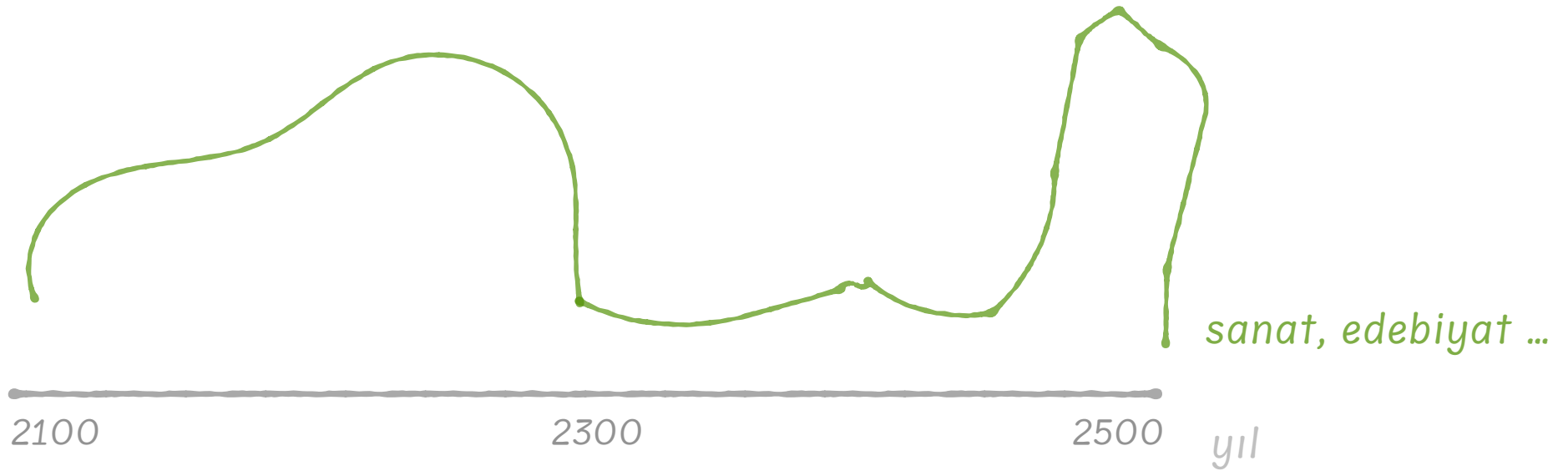
Zaman çizelgesini nasıl okuyacağız? - 1

Tepeler-çukurlar üzerinde konuşmak için önce bize daha tanıdık gelen **yatay** gösterimde örnek bir şekil çizelim.

Zaman çizelgesini nasıl okuyacağız? - 2

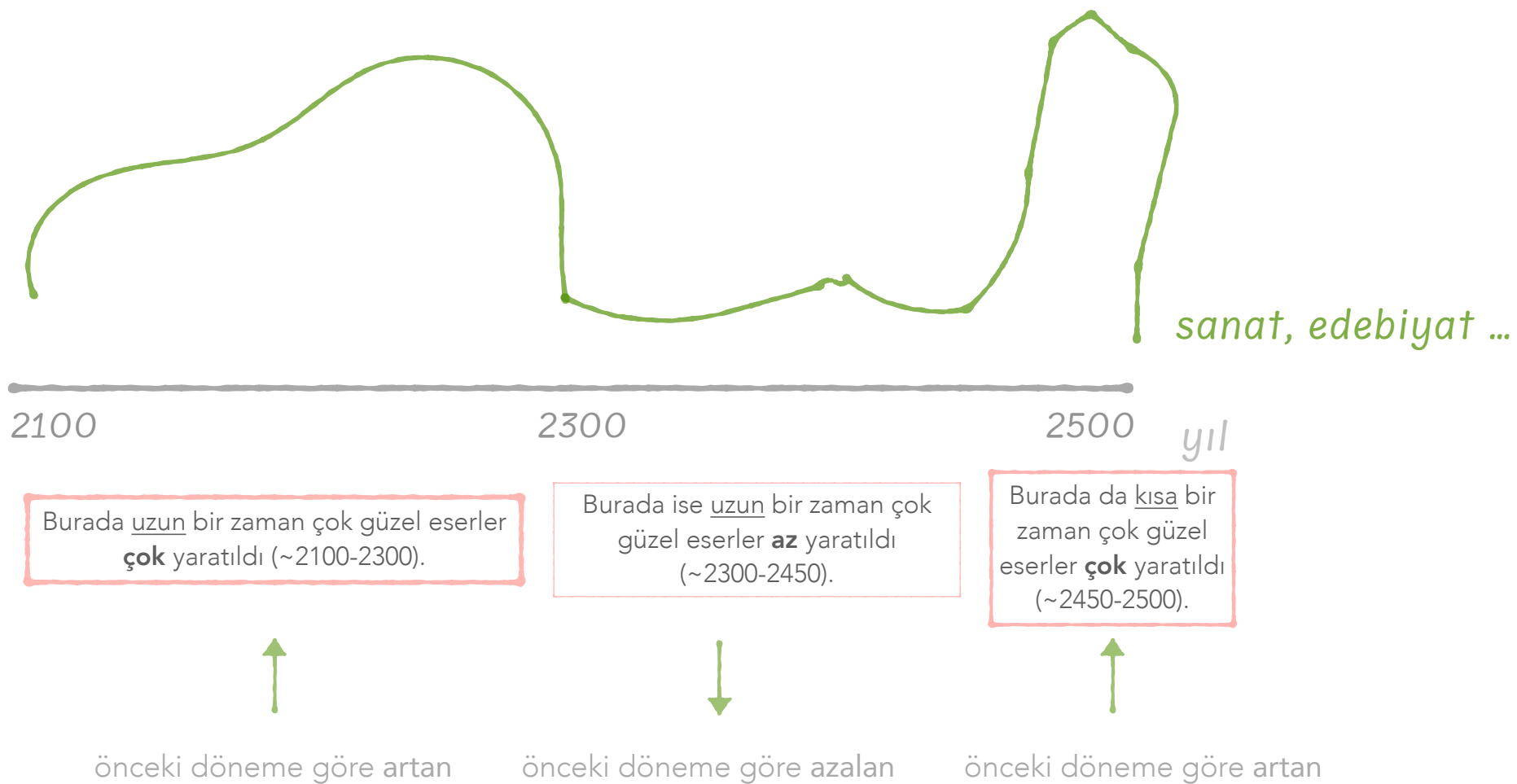
2500 yılında olduğumuzu hayal ederek geçmişe dönüp 400 yıl boyunca sanat, edebiyat alanlarında olan güzellikleri, yaratılan eserleri düşünerek **yeşil eğriyi** çizdiğimizi kabul edelim. Bu yeşil eğri zamanı gösteren (yıllı gösteren) gri çizginin ne kadar ötesinden geçerse; sanat, edebiyat alanlarında o kadar daha çok güzel eser yaratıldı, güzel şeyler oldu diye düşünebiliriz.

'belki günümüzdeki sanat ve bilim kavramlarından bile bahsedemeyeceğimiz hayali bir dönem'

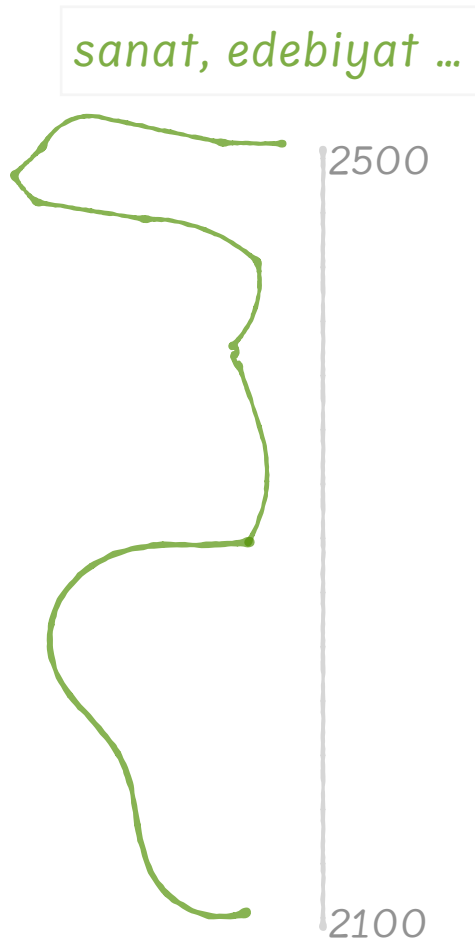
Zaman çizelgesini nasıl okuyacağız? - 3

Şimdi de geçen zaman aralığını kabaca üç döneme ayırıp kısaca şeklin altına eğriye ait açıklamaları yazalım, aşağı yukarı yöne çizilen oklarla da dönemin karakteristiğini sembol ile çok daha kolay bir biçimde ifade edelim.

Zaman çizelgesini nasıl okuyacağız? - 4

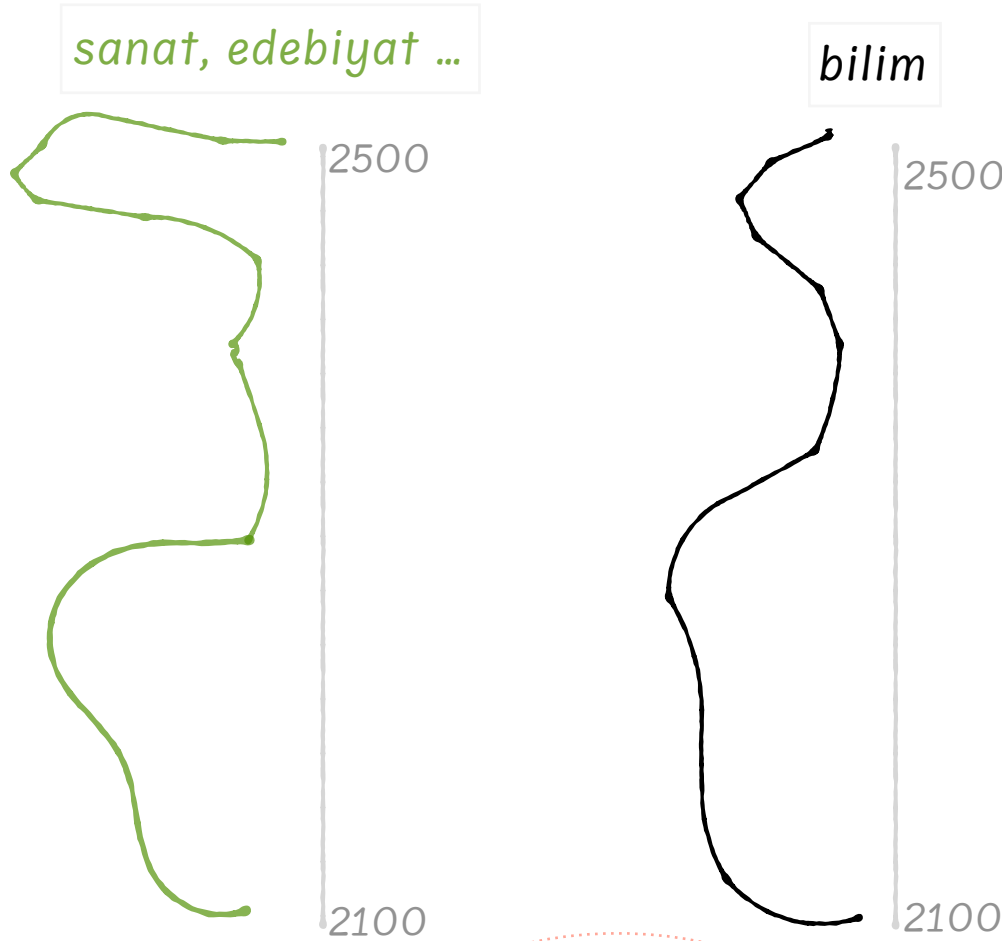
Kitaptaki şekil **dikey** olduğundan, önceki sayfadaki resmi aşağıdaki gibi döndürelim.

Aynı zaman aralığı için bilim alanında olabilecek diğer farklı iki eğriyi de, sonraki sayfalarda bu şeklin yanına ekleyerek ayrı ayrı yorumlayalım.

Zaman çizelgesini nasıl okuyacağız? - 5

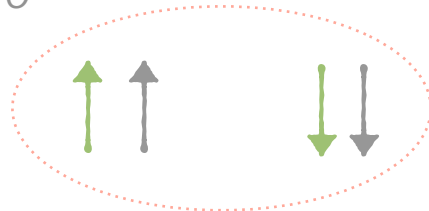
1. eğri (bilim için)

Sanatta **güzel** şeyler olduğunda, bilimde de **güzel/parlak** geçen bir dönem olmuş

Sanatta **zayıf/kötü** geçen bir dönem olduğunda, bilimde de **zayıf/kötü** geçen bir dönem yaşanmış

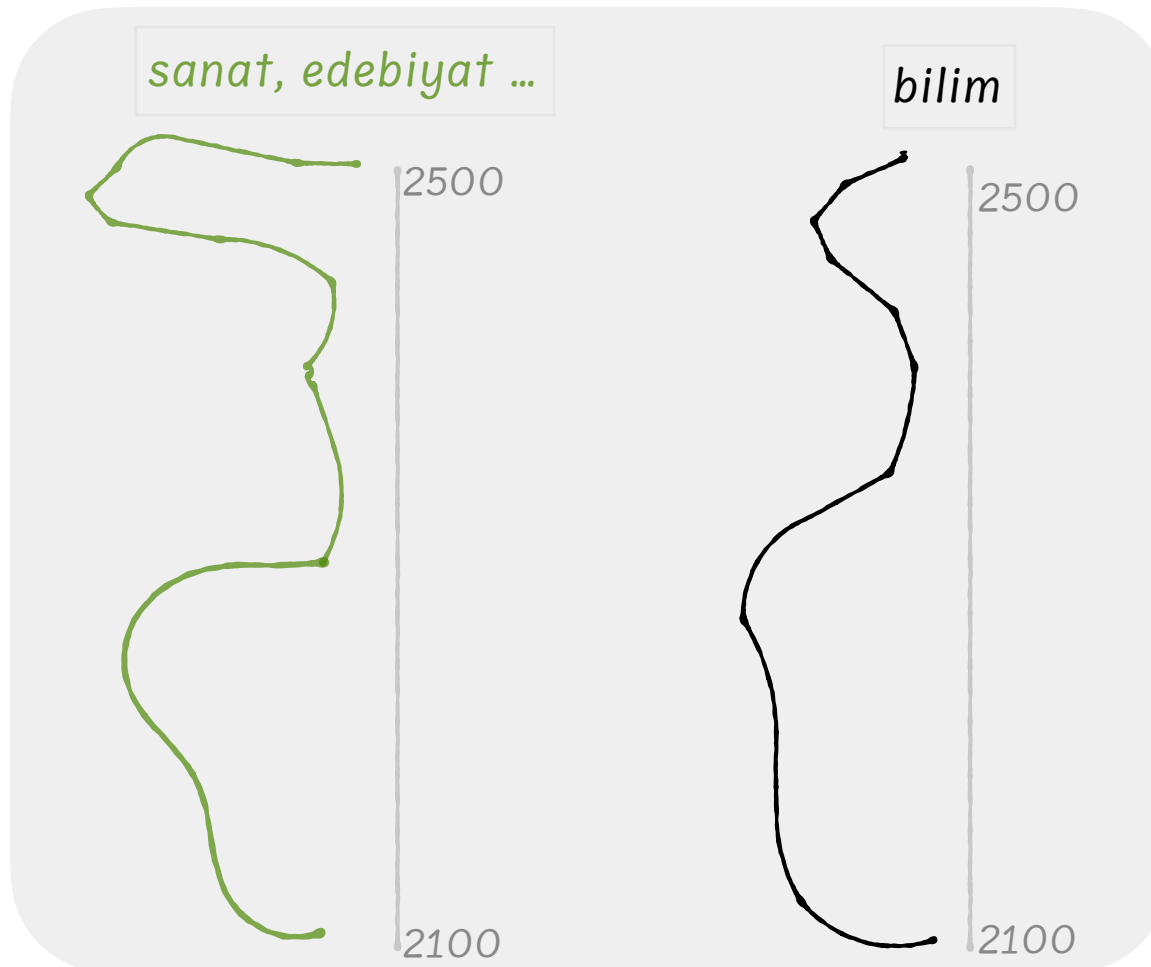
Kabaca üç dönemi hayali yatay çizgiler ile ayırdığınızı düşündüğünüzde, karakteristiklerin benzer olduğunu görebilirsiniz.

iki ok da aynı yönde, aynı dönemlerde benzer değişim karakteristikleri var
Gri ok bilimdeki deđişimi temsil ediyor.

Zaman çizelgesini nasıl okuyacağız? - 6

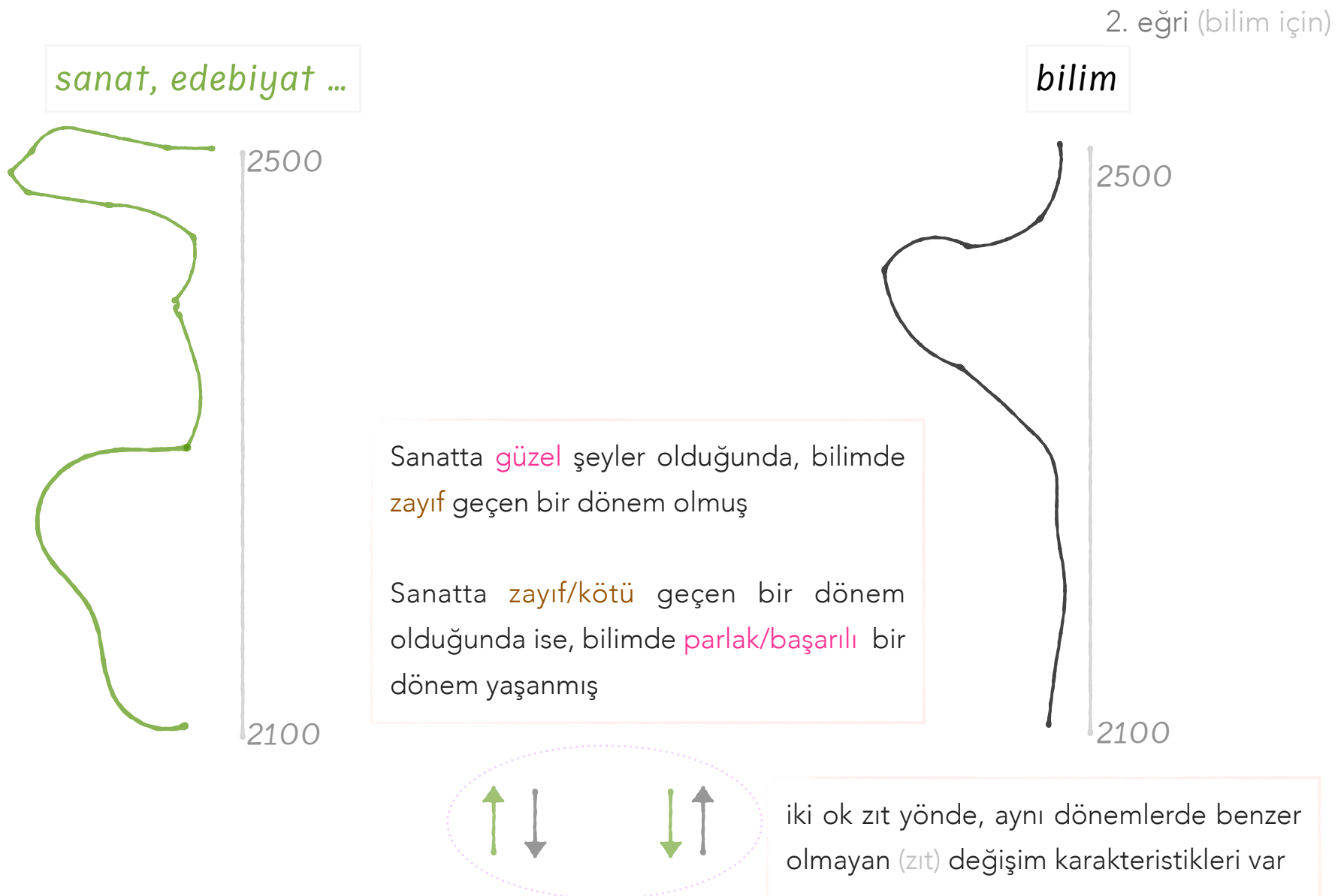
Zaten bu siyah eğriyi, gri çizginin sağına alır ve bu iki eğrinin gri renkli zaman eksenlerini çakıştırırsak; yani yeşil ve siyah eğrileri beraber aynı zaman ekseninde gösterirsek, bu içeriğin de konusu olan zaman çizelgesi gösterimini elde etmiş oluruz.

Burada zamanın yönü kitaptakinin tam tersi, ancak bu şekli anlamak ve anlatmak açısından fark yaratmaz. Önce yatayda çizmek sonra da sağa ya da sola döndürmenin gösterimde yarattığı farklılık; ama ifade edilen şey aynı.

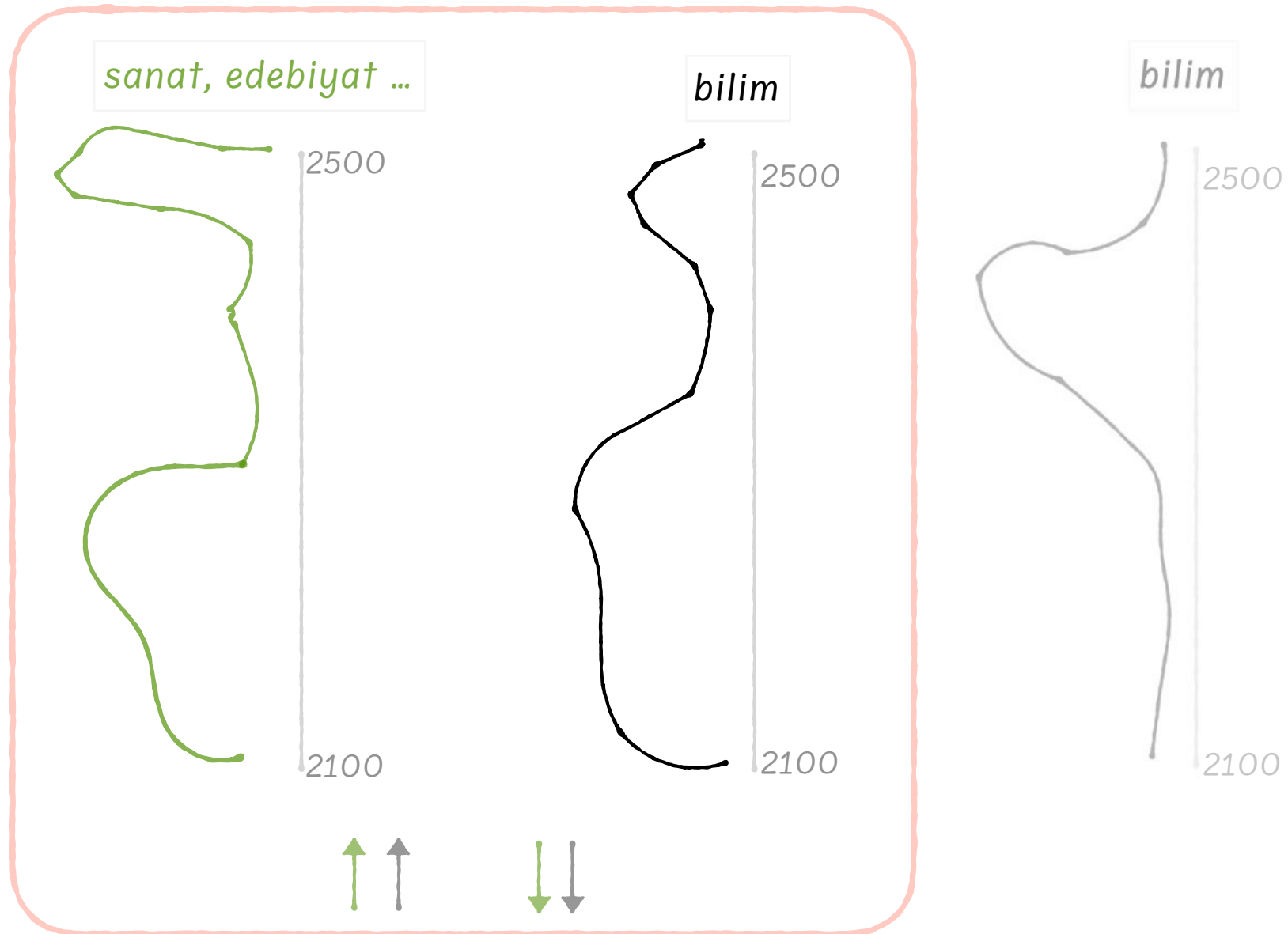
Zaman çizelgesini nasıl okuyacağız? - 7

Şimdi de bilim için diğer bir eğriyi yani daha farklı bir eğri çizelim. Çünkü belli bir davranışın tersini veya zıttını da düşünmek, konuyu anlamak açısından hem faydalı hem de çoğunlukla gereklidir.

Zaman çizelgesini nasıl okuyacağız? - 8

Kitaptaki zaman çizelgesine benzer karakteristik

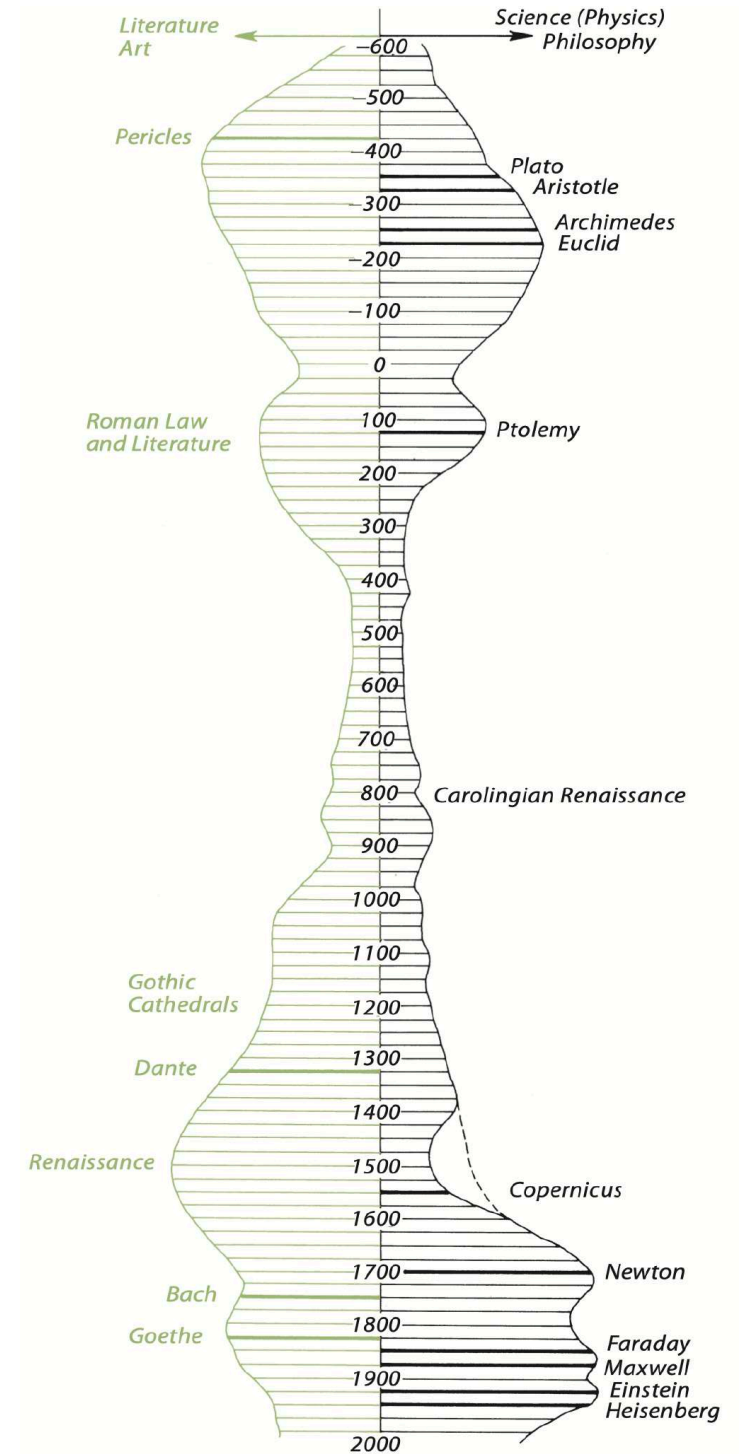

Kitaptaki zaman çizelgesinin tamamı:

Bu şekil, yani zaman çizelgesi basit olarak;

M.Ö. 600 - M.S. 2000 yılları arasında, bilim
ve sanat alanlarına ait başarıların
derecelendirilmiş gösterimini

ifade ediyor.

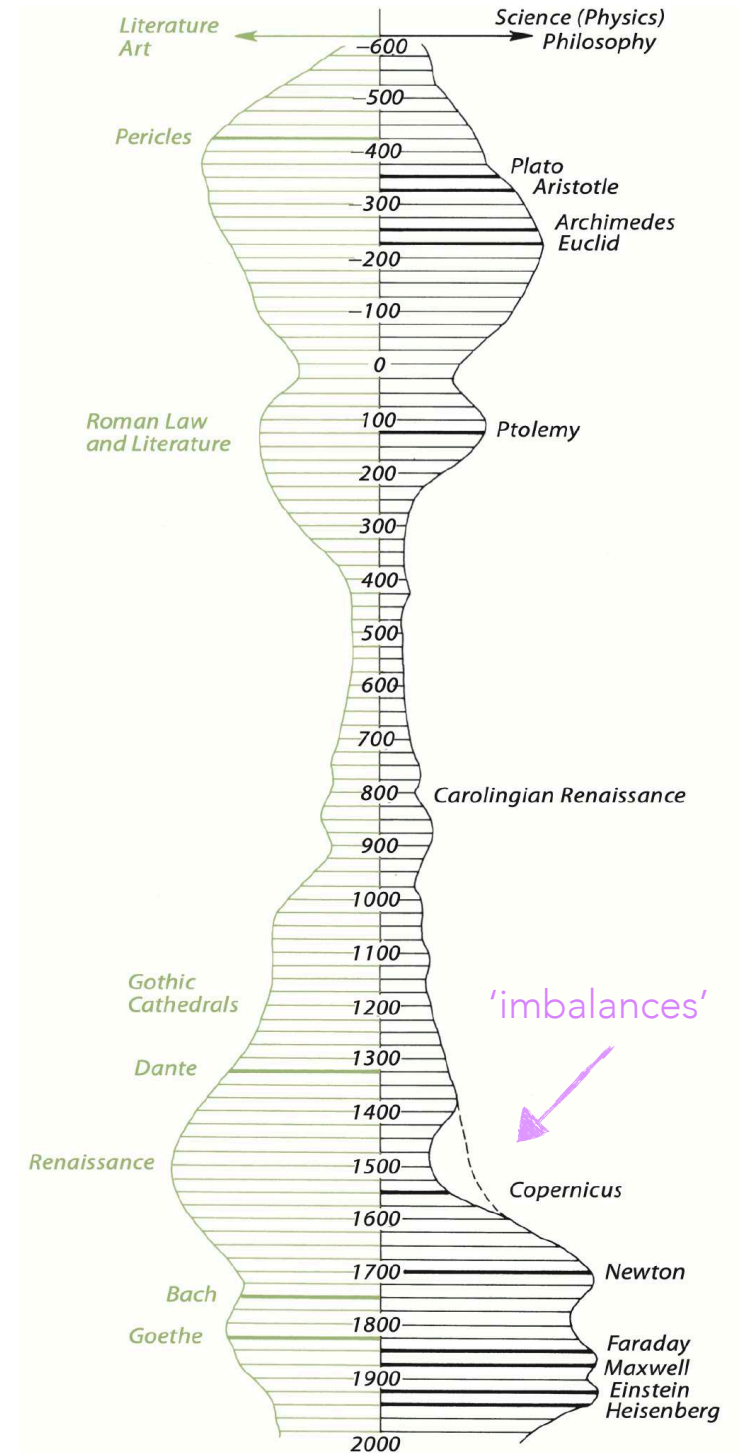

Kitaptan ilgili kısım:

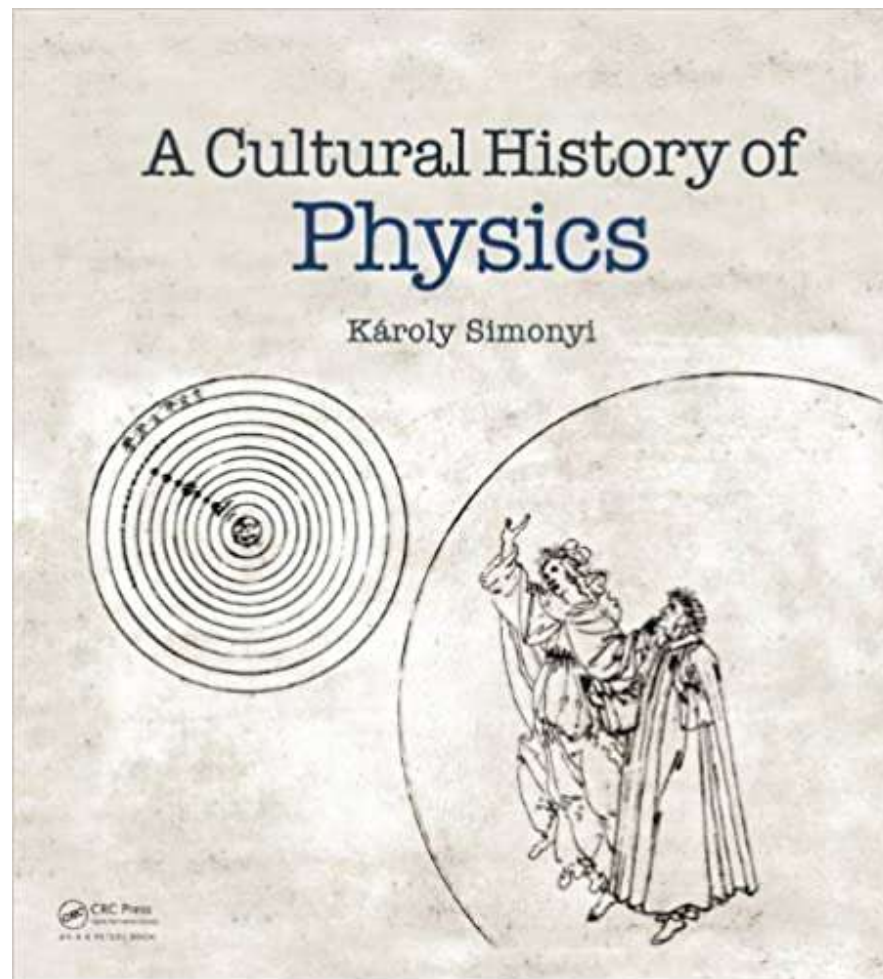
“We thus have at our disposal an informal procedure for historical, or more precisely, chronological, division into epochs: We shall investigate the intensity of scientific achievement as a function of time. This curve, depicted in Figure 0.2, shows some surprising features. Right away, we note that in the course of the past two and a half millennia, scientific achievement had at least two maximally intensive periods extending over a few centuries. The maximum that stretches from 500 to 200 BCE. falls in the era known in the history of humanity as the “Greek miracle.” In the figure, the curve running down the right-hand side represents the intensity of scientific achievement, while that on the left represents the intensity of work in other areas (art and literature). We can see that these two realms have developed more or less in synch with each other, though to be sure, one can also find some imbalances. Thus, for example, Roman antiquity can boast cultural achievements in some fields that are equal to those of the Greeks. (...)” s. 4

Rönesans dönemi ile sanat-edebiyat alanında parlak yıllar yaşanırken (artan bir başarı varken); bilim alanında *Copernicus* adının biraz öncesindeki eğride görüldüğü gibi benzer bir artan başarı/gelişme dönemi görülüyor. Hatta azalma görülüyor. Ama bu kısa ve pek tekrarlanmayan bir davranış.

Sonuç olarak eğrinin tamamında benzer karakteristik baskın; bilim ve sanat alanlarının birbirlerini olumlu olarak etkilediklerini görüyoruz.

Cultural History of Physics - Károly Simonyi

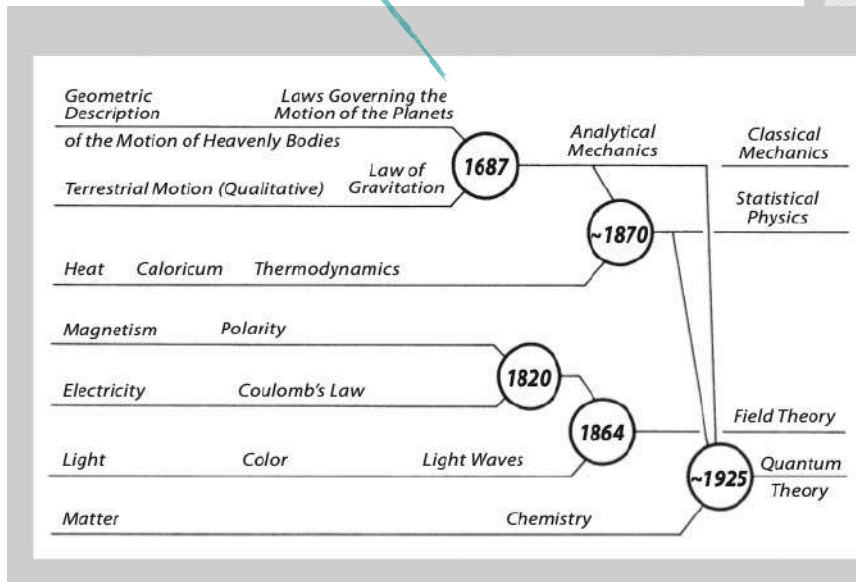
Kitaptan örnek sayfalar için:

https://www.edge.org/3rd_culture/simonyi12/CulturalHistoryOfPhysics_Excerpt.pdf

Cultural History of Physics - Károly Simonyi

Farklı disiplinleri bir araya getiren bu kitapta; resimler, bolca alıntı, bolca zor anlaşılacak yer ama bolca da çok çok hoşunuza gidecek şey var.

bir ve aynı/ve bağlı

Quotation 3.7

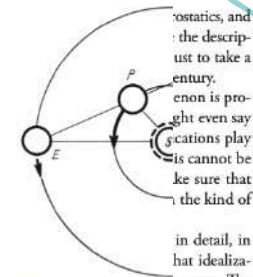
The universe is globe-shaped, either because that most perfect shape of all, needing no joint, integral whole; or because that is the most usual of shapes, which is most fitting because it contains and preserves all things; or because the most finished parts of the universe, I mean the moon and stars, are observed to have that or because everything tends to take on a spherical shape, which is evident in drops of water and in liquid bodies, when they take on their natural shape. There should therefore be no doubt that this shape is assigned to the heavenly bodies. ...

... and highest of all is the sphere of the stars, which contains itself and all things, and before motionless. It is the location of the universe, to which the motion and position of all the main stars is referred. For though some say that it also changes in some respect, we assign another cause for its appearing to do so. Next is Saturn, the first of the wandering stars, completes its circuit in thirty years. After it Jupiter, which moves in a twelve-year-long circuit. Next is Mars, which goes round biennially. Next is Venus, which holds the fourth place, in which it makes a revolution in eight months. Next is Mercury, which returns every nine months. Lastly, Mercury completes its circuit in the space of eight months. In the middle of all is the seat of the Sun. In this most beautiful of temples would put up in any other or better place than the one from which it can illuminate everything at the same time? A aptly indeed is he named by some the lantern of the universe, by others the mind, by others the ruler. TRISMEGISTUS called him the visible God, SOPHOCLES' Electra, the watcher over all things. Thus indeed the Sun as if seated on a royal throne governs his household of Stars as they circle round him.

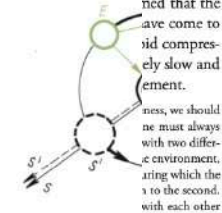
—COPERNICUS, *On the Revolutions of the Heavenly Spheres* [pp. 36, 49–50]

Copernicus'tan alıntı

Eski Mısır'a ait mezar duvar resimleri

▲ Figure 3.13 Equivalence of the Copernican heliocentric model on the line connecting Earth and the Sun, and the deferent of the planet.

▲ Figure 3.14 For an observer on Earth, the apparent motion of the planet moves.

▲ Figure 0.12 The balance and the harp as used in daily life are almost identical to the "abstract" balance and harp that can be treated mathematically. It is no coincidence that it was precisely for these instruments that the first quantitative natural laws were formulated. (The Book of the Dead, twenty-first dynasty, Metropolitan Museum of Art, New York, Wall painting from the tomb of Rekhmire, eighteenth dynasty.)

Quotation 0.7

It is a most remarkable demand that is often made, but never fulfilled, even by those who make it: One should present one's experience without any theoretical apparatus, and let the reader, the student, form his own conclusions. For merely looking at a subject cannot advance our understanding. Every look passes over into an observation, every observation into a meditation, every meditation into a connection, and so one may say that we theorize with every attentive glance at the world. However, to do so with consciousness, with self-knowledge, with freedom, and to make use of a daring word, much skill is needed if the abstraction that we fear is to be harmless and the result of our experience that we hope for is to come alive and be useful.

—GOETHE, *On the Theory of Colors*, Preface

Goethe'den alıntı

Henüz güncellenmemiş de olsa üstteki şeklin yer aldığı 'her şeyi açıklayan çeyrek altın' başlıklı içeriğe bakabilirsiniz. Yasalar, disiplinler, alanlar ... belki de her şeyin tek bir şeyin farklı görünümleri olduğu fikri, kitaplarda da sıklıkla karşımıza çıkar. Bunlarla sizin karşılaşmanızı sağlamaya çalışmak da, menemenazdacorba hesabının yapmaya çalıştığı şeylerden.

ana

hatlarıyla

akış

sayfa sayfa

Neler var

İçeriklerde neler olduğunu açıklamaya çalışmak sıkıntıya, hataya neden olabilir; hatta hata olmaması mümkün de değildir. Ancak özellikle bazı uzun içerikler için, takip etmeyi kolaylaştırmak amacıyla ana hatlarıyla; kimi zaman akışın verilmesi, kimi zaman sayfa sayfa olanları anlatmak faydalı olabilir. Yani burayı takip eden sayfalara göz atın, ancak hatalar, eksikler bulunabileceğini unutmayın. İster istemez bazı şeyleri ifade ederken yorum yapmış oluruz. Zaten olayın doğası gereği de yazıyı/yazarı tam anlamak, tam işaret ettiğine odaklanmak, yüzeyde gösterilen anlamın dışındaki görmek, aslında yazılanın tam tersinin kastedildiğini anlamak, birkaç anlam katmanının hepsini görmek ... vs. mümkün değildir. Ayrıca bilgimiz, deneyimlerimiz, zannettiklerimiz ... bizi sınırlar, nasıl/ne kadar anladığımıza da, anlattığımıza da sınır koyar.

Neler var - 1

s.1

- başlık

- kitaplar

- anahtar kelimeler

~ konu

- ▶ hemen hemen her zaman sanatın ve bilimin birbirini olumlu yönde etkilemesi
- ▶ [menemenazdacorba](#) hesabının yapmaya çalıştığı şeye de işaret eden ilk içerik
- ▶ *Cultural History of Physics* kitabında; resimler, bolca alıntı, bolca zor anlaşılacak yer ama bolca da çok çok hoşunuza gidecek şey var.

s.2

- öne çıkan

alıntı

şema

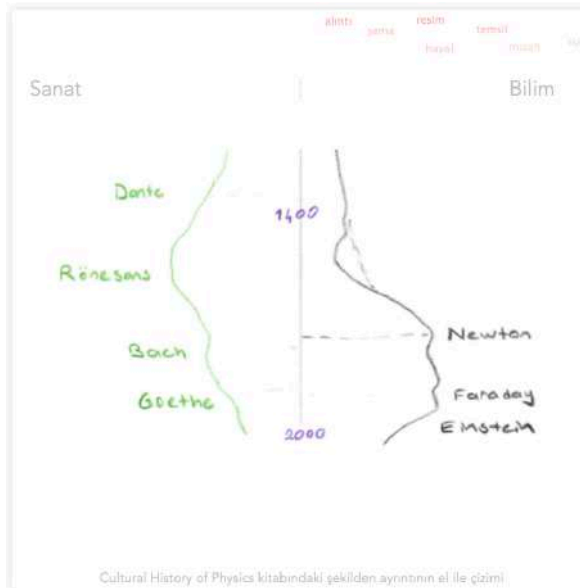
resim

hayal

temsil

mizah

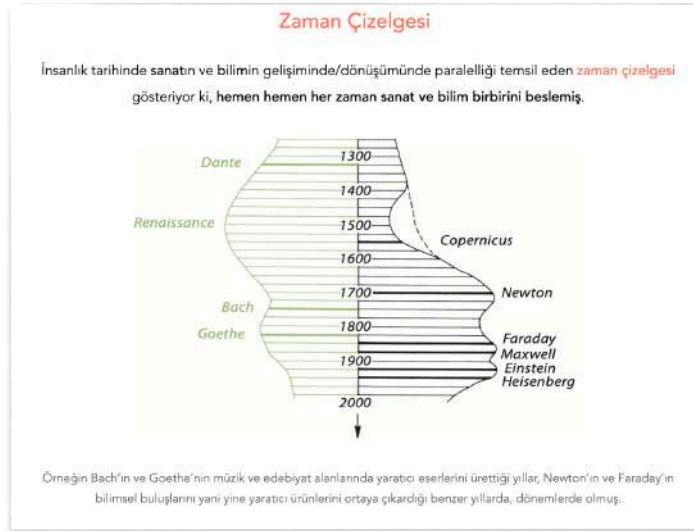
sual

- ▶ O resimlerden biri el çizimi ile gördüğünüz, sanat ve bilimin en iyi dönemlerinin çoğunlukla birbirine paralel olduğunu gösteren şekil

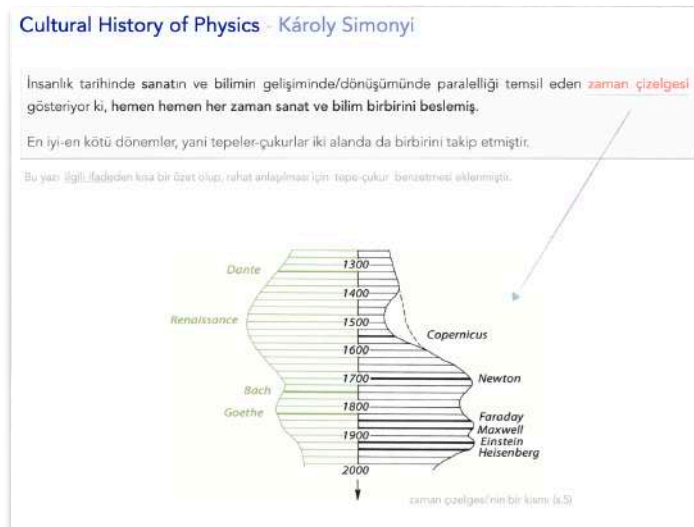
Neler var - 2

s.3

- ▶ Kapaktaki şekle verilebilecek bir isim (zaman çizelgesi) ve kısa açıklaması
- ▶ El ile çizilen bu şeklin, kitaptaki asıl şekilden alınan **aynı parçası**. Sol taraf, yeşil eğri, sanatın ve edebiyatın; sağ taraf, siyah eğri ise bilimin (ve felsefenin) karşılık gelen aynı dönemlerdeki başarılarını/gelişmelerini gösteriyor. Ortadaki zamanı (yılları) gösteren düz çizgiden uzaklık arttıkça (yükselti miktarı arttıkça) o disiplinlerde daha çok güzel şey oldu anlamına geliyor.

s.4

- ▶ Kitabın adı-yazarı ve ilgili kısmın türkçe olarak yaklaşık ifadesi
- ▶ Şeklin altında kitapta hangi sayfada bulunduğunu gösteren satır var.

Neler var - 3

ss.5-12

- Zaman çizelgesini nasıl okuyacağımızı daha rahat görmek için basit çizimlerle verilen örnekler

Zaman çizelgesini nasıl okuyacağız? - 1

Tepeler-çukurluklar üzerinde konuşmak için önce bize daha tanıdık gelen **yatay** gösterimde örnek bir şekil çizelim.

Zaman çizelgesini nasıl okuyacağız? - 2

2500 yılında olduğumuzu hayal ederek geçmişe dönüp 400 yıl boyunca sanat, edebiyat ve bilim alanındaki gelişmelerin zaman çizelgesini çizdiğimiz kabul edelim. Bu çizimdeki (yılı gösteren) gri çizginin ne kadar ötesinden geçerse; sanat, edebiyat alanındaki gelişmeler de o kadar ilerler. Bu çizimdeki (yılı gösteren) yeşil çizginin ne kadar ötesinden geçerse; bilim alanındaki gelişmeler de o kadar ilerler.

Zaman çizelgesini nasıl okuyacağız? - 3

Şimdi de geçen zaman aralığını kabaca üç döneme ayırıp kısaca şeklin altına eğriye ait açıklamaları yazalım, aşağı yukarı yönde çizilen oklarla da dönemin karakteristiğini sembol ile çok daha kolay bir biçimde ifade edelim.

Zaman çizelgesini nasıl okuyacağız? - 4

Kitaptaki şekil **dik** olduğundan, önceki sayfadaki resmi aşağıdaki gibi döndürelim.

Zaman çizelgesini nasıl okuyacağız? - 5

Burada aynı şekilde, bilim alanında olabilecek diğer gelişmeler için de sayfalarda bu şeklin yanına çizim ekleyip yorumlayalım.

Zaman çizelgesini nasıl okuyacağız? - 6

Zaten bu siyah eğriyi, gri çizginin sağına alır ve bu iki eğrinin renkli zaman eksenlerini çıkartırsak; yani yeşil ve siyah eğrileri beraber aynı zaman ekseninde gösterirsek, bu içeriğin de konusu olan zaman çizelgesi gösterimini elde etmiş oluruz.

Zaman çizelgesini nasıl okuyacağız? - 7

Şimdi de bilim için diğer bir eğriyi yani daha farklı bir eğri çizelim. Çünkü belli bir zaman aralığında bilim alanındaki gelişmelerin hızı değişebilir, bu hızın değişimini de düşünmek, konuyu anlamak açısından hem faydalı hem de çözümlü olacaktır.

Zaman çizelgesini nasıl okuyacağız? - 8

Kitaptaki zaman çizelgesine benzer karakteristik

Sanatta **güzel** şeyler olduğunda, bilimde de **güzel/parlak** geçen bir dönem olmuş

Sanatta **zayıf/kötü** geçen bir dönem olduğunda, bilimde de **zayıf/kötü** geçen bir dönem yaşanmış

Sanatta **güzel** şeyler olduğunda, bilimde **zayıf** geçen bir dönem olmuş

Sanatta **zayıf/kötü** geçen bir dönem olduğunda ise, bilimde **parlak/başarılı** bir dönem yaşanmış

iki ok zıt yönde, aynı dönemlerde benzer olmayan (iki) değişim karakteristikleri var

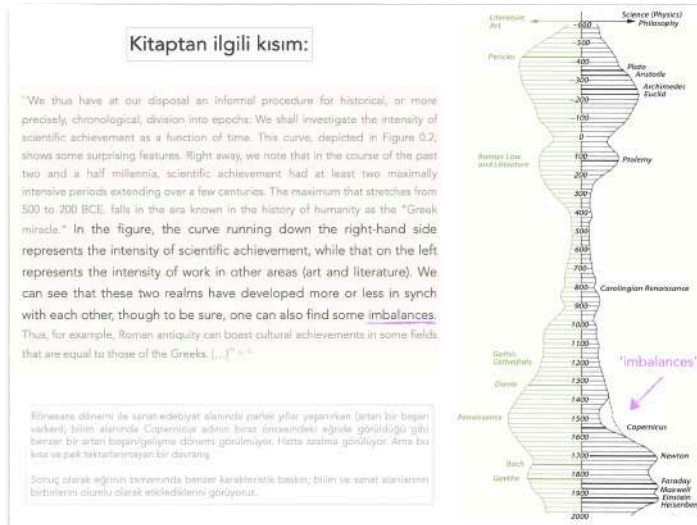
Neler var - 4

s.13

► Kapakta el çizimi ile de verilen asıl şeklin tamamı

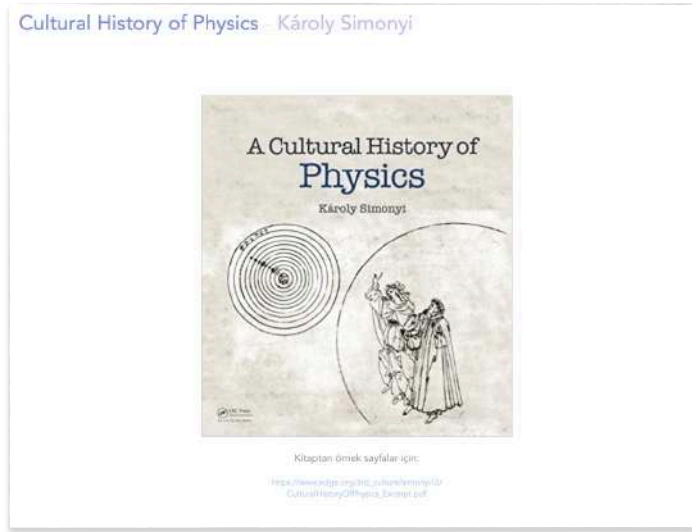
s.14

► İlgili ifadelerin, yani bu farklı alanların birbirini olumlu olarak beslediğini söylediği kısmın kitaptaki yazılı dilindeki (ingilizce) halinden kısa bir parça

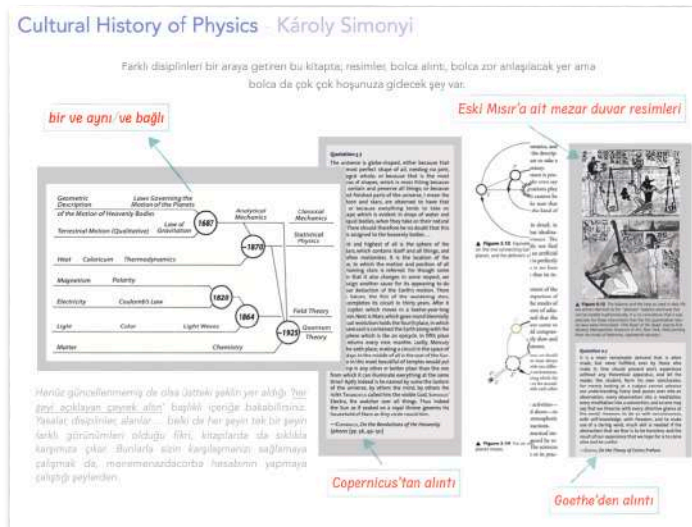
Neler var - 5

s.15

- ▶ Kitap kapağının fotoğrafı ve örnek sayfalarına bakabileceğiniz [bağlantı](https://www.wiki.org/Kit_culture/simonyi/CulturalHistoryOfPhysics_Ekranet.pdf) adresi

s.16

- ▶ Kitaptan örnek sayfalar

Toprağın Tuzu

Toprağın Tuzu

The Salt of the Earth

Juliano Ribeiro, Salgado Wim Wenders
(2014)

Sebastião Salgado, altın madeni, fotoğraf, insanoğlu, zamanın başlangıcı, doğa

Yunancada 'photo' ışık anlamına gelir ve 'graphos' da yazmak, çizmek demektir

bir **fotoğrafçı** tam anlamıyla **ışıkla resim çizen biridir**

The Salt of the Earth belgeselinin ilk dakikalarından bir görüntü ve anlatılanlar

01:00

Bu film bir fotoğrafçının hayatı hakkında

Belki öncelikle bu kelimenin nereden geldiğini hatırlamakta fayda vardır

Yunancada 'photo' ışık anlamına gelir ve 'graphos' da yazmak, çizmek demektir

bir **fotoğrafçı** tam anlamıyla **ışıkla resim çizen biridir**

dünyayı ışık ve gölgelerle yeniden yazan insan

01:43 / Sebastião Salgado

'Serra Pelada' Brezilya'daki bir altın madeni, önümde uzanıyor
O devasa çukurun ucuna kadar gittiğimde tüylerim diken diken oldu
daha önce hiç böyle bir şey görmemiştim

orada *yarım saniye içinde bütün insanoğlunun tarihini gördüm*

Piramitlerin inşasının tarihini, Babil kulesini, Kral Süleyman'ın madenlerinin tarihini

Tek bir makina sesi bile gelmiyordu

Duyabildiğiniz tek şey o devasa çukurdaki elli bin kişinin mırıltılarıydı
Sohbetler, gürültüler, insan sesleri, beden gücüyle çalışmanın seslerine karışıyordu

Sanki zamanın başlangıcına yolculuk etmişim

Neredeyse altının bu insanların ruhlarına fısıldadığını duyabiliyordum

Toprağın Tuzu (The Salt of the Earth)

+ The Salt of the Earth (2014) ★ 8.5 /10 ☆ Rate This
20,219

PG-13 | 1h 50min | Documentary, Biography, History | 27 March 2015 (USA)

LE SEL DE LA TERRE
par Enzo de
Wim Wenders et Juliano Ribeiro Salgado

1:45 | Trailer 4 VIDEOS | 43 IMAGES

<https://www.imdb.com/title/tt3674140/>

Atom / Bayt / Gen

Atom / Bayt / Gen

Gen

Siddhartha Mukherjee

Genin Yüzyılı

Evelyn Fox Keller

Nature – Şubat 2021

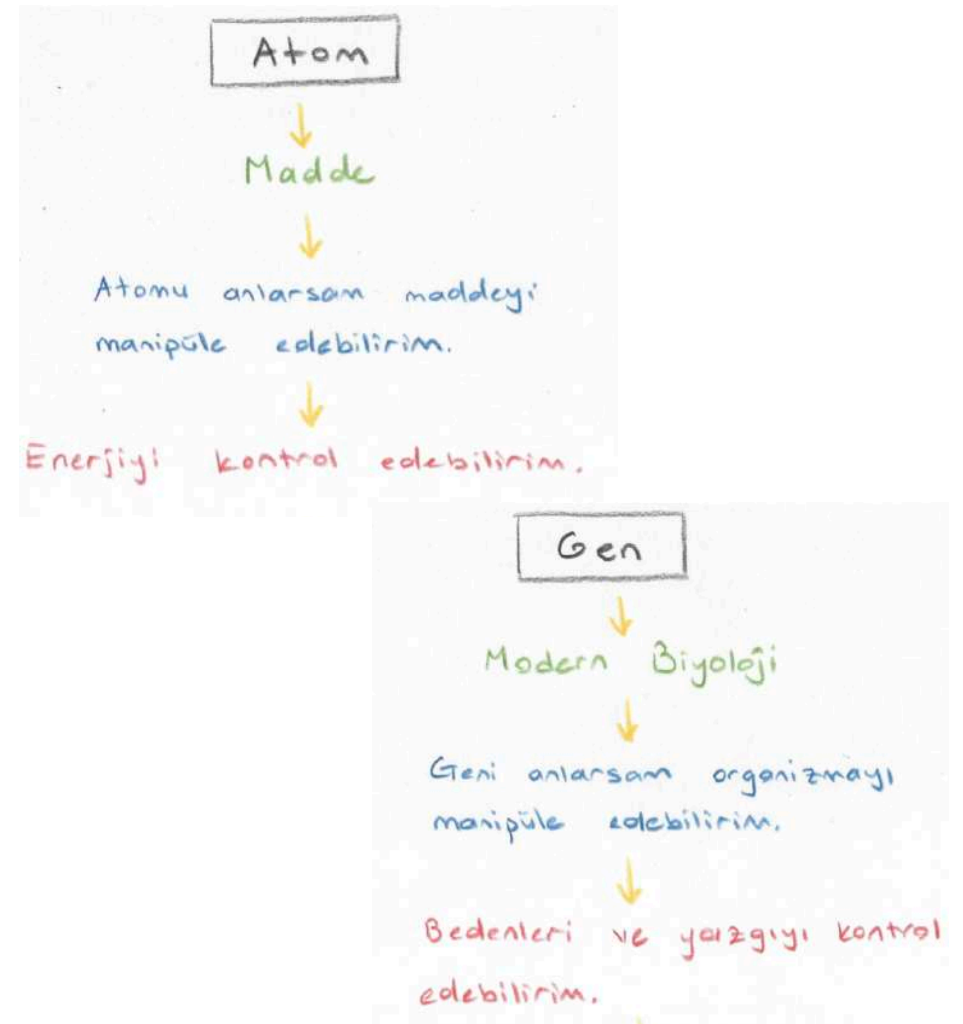
Çirkinliğin Tarihi

Umberto Eco

Neden Nasıl Düşünürüz?

Jean-Pierre Changeux, Paul Ricoeur

atom, gen, atom bombası, genetik bombası, manipüle etmek,
terminatör, dans maskı

Siddhartha Mukherjee 'nin Gen isimli kitabından
görselleştirilmiş bir şema

Atom / Bayt / Gen

20. yüzyıla şekil vermiş üç büyük bilimsel fikrin yapı taşlarını Siddhartha Mukherjee **Gen** isimli kitabında bizlere hatırlatır: ^{s. 9}

atom, bayt, gen

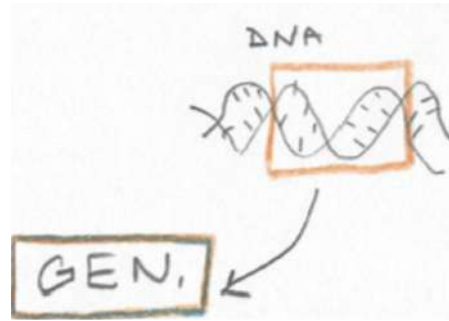
Mukherjee, kitabının giriş kısmında atomu ve genleri manipüle ederek neler yapabileceğimizi anlatır, buradan rahat okunur-görünür bir **şema** oluşturabiliriz. Bazı şeyleri bilsek bile, onları bir arada şematik bir resimle göstermek; ilişkileri veya benzerlikleri fark etmek açısından çok kolaylık sağlar.

Neler olacak? / Şekiller ile özet

şema

gen

bayt

Bayt – Dördüncü R, AlgoRitma (Kodlama)

dans maskı

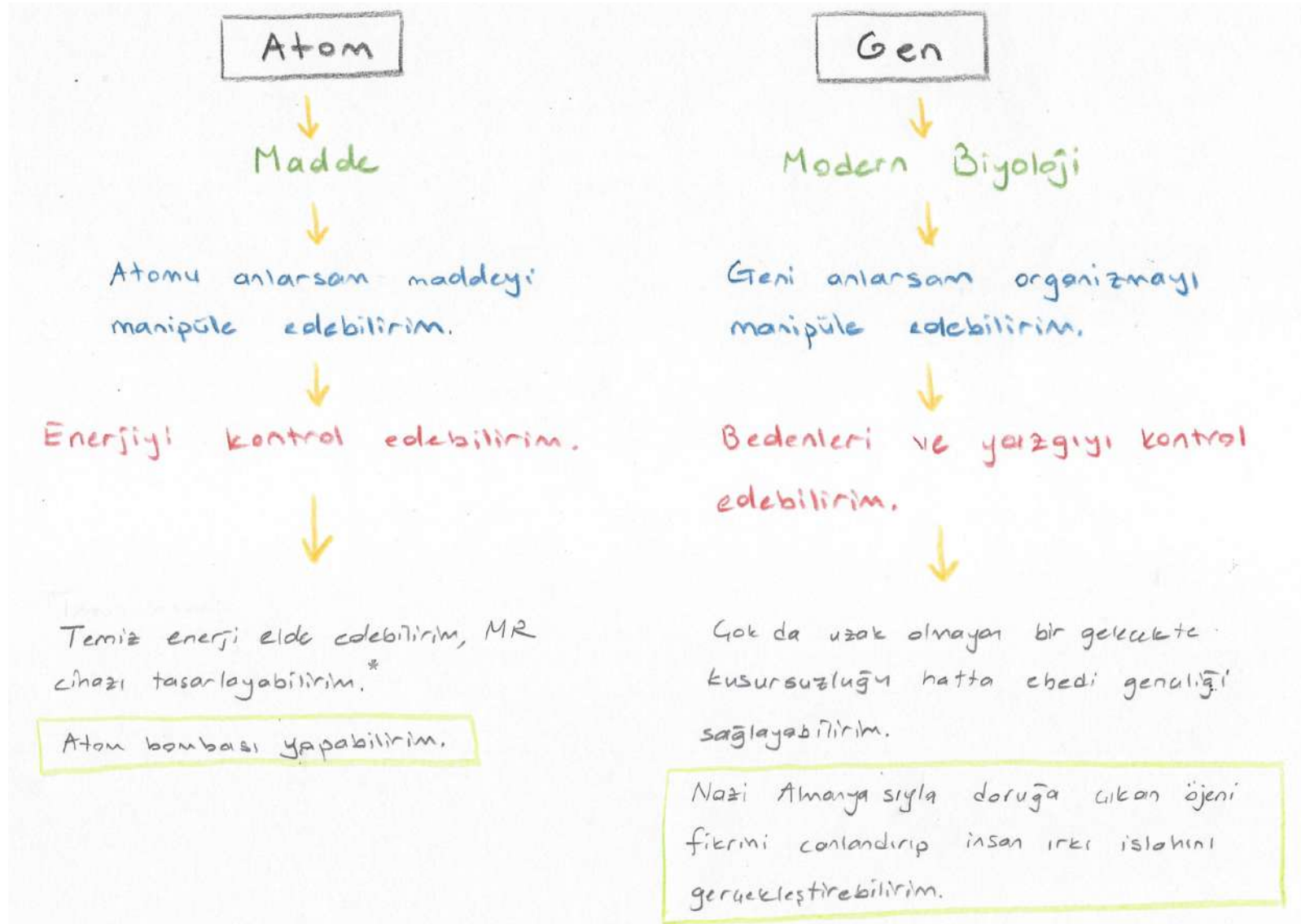

Neler olacak?

- Atom ve gen ile ilgili **şemayı** çizeceğiz.
- Günlük dilde atom kadar yaygınlaşmış ve biliniyor olsa da kısaca '**gen** nedir' sorusunu cevaplamaya çalışacağız.
- **Gen** kitabında atom ve gen için yazılanlara benzer bir vurgu, **bayt** için yok. Ama, **Nature Physics**'in bu yılın başındaki Şubat sayısında, ilgili bir makaleden birkaç şeyi paylaşacağım. Ki ilgili yazı, son sayfada da göreceğiniz gibi, dolaylı olarak, bu üçünü biraz da birleştiriyor denebilir.
- Çizeceğimiz şemaya ve **Nature Physics**'deki bahsedeceğimiz yazıya bakınca hepimizin aklına şu ifade gelebilir, '**Bir kez düğmeye basıldı, artık dönüş yok**'. Bu da benzer ifadenin söylendiği Terminatör film serisini akla getirir; ardından dijital gözleri kaymış siberetik organizmanın olduğu sahne ve ardında da Umberto Eco'nun **Çirkinliğin Tarihi** adlı kitabında gördüğümüz **dans maskı** aklımıza gelir. Benzerlikleri bizi şaşırtır.

şema:

Atomu ve Geni manipüle etmek

Bu şema, 9-14 nolu sayfalardan oluşturulmuştur, daha fazla ayrıntıyı kitapta bulabilirsiniz.

* MR veya temiz enerji örneği kitapta geçmiyor, paralellik olması adına eklenmiştir.

Atom ve Gen

Atom ve **gen**, bir bütünün yapı taşları olduğundan, kavramsal bir benzerliğe sahipler. Hiyerarşik bir organizasyonla **maddeyi** ve **organizmayı** (modern biyolojinin konusunu) oluşturuyorlar.

Sürekli şu ifade ile karşılaşırız: 'bütün parçalarından daha fazla anlam ifade eder'. Bu doğru olsa da önce atomu ve geni anlamak zorundayız. Anlarsak, maddeyi ve organizmayı yönetebilir ya da manipüle edebilirim. İyi(kötü) ya da kötü(iyi) yönde.

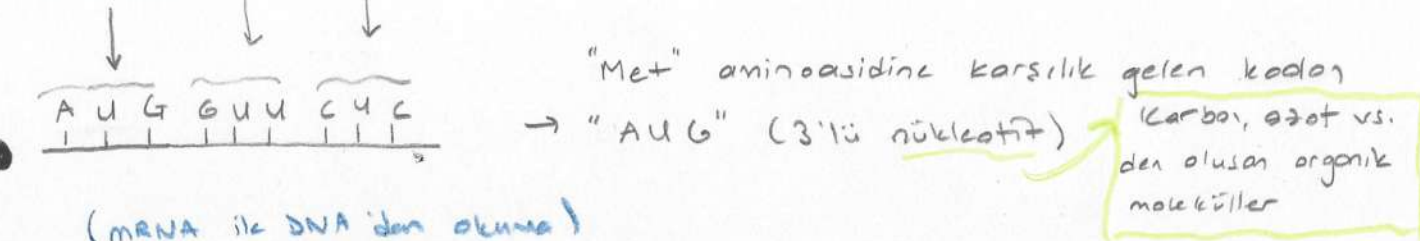
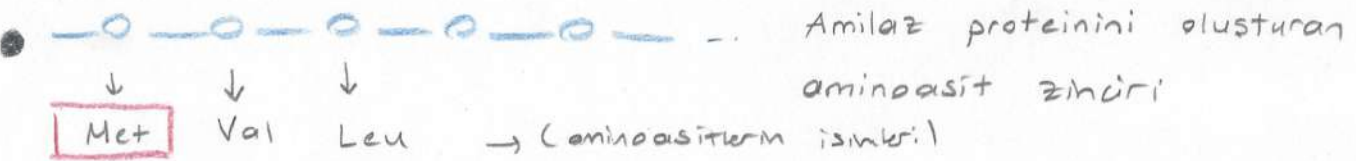
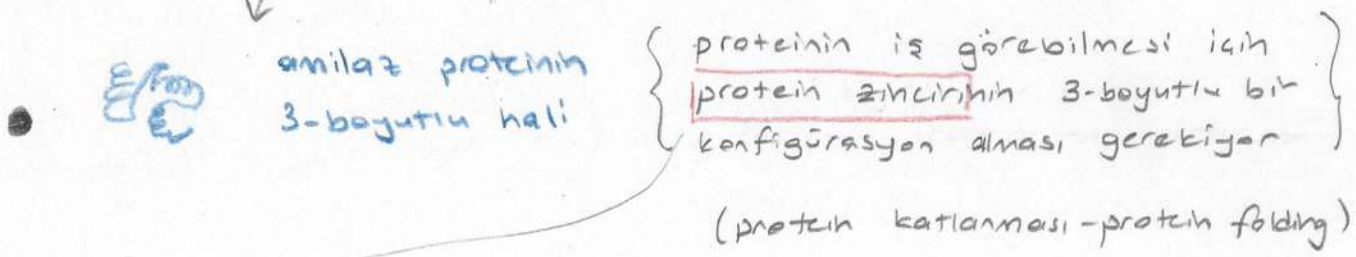
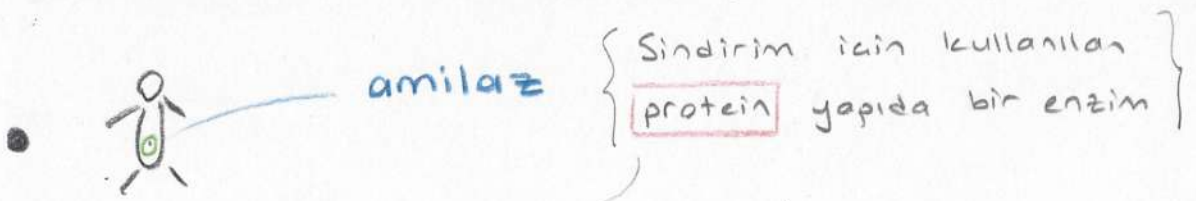
Gen - 1

Genler protein yapımı için gerekli **tarif** gibi düşünülebilir. Proteinler de enzim, hormon, sinyal iletilici vs. gibi organizmadaki birçok işlev için gerekli. Örneğin sindirim için ihtiyaç duyduğumuz amilaz enzimi (protein yapıdaki bir enzim) gibi.

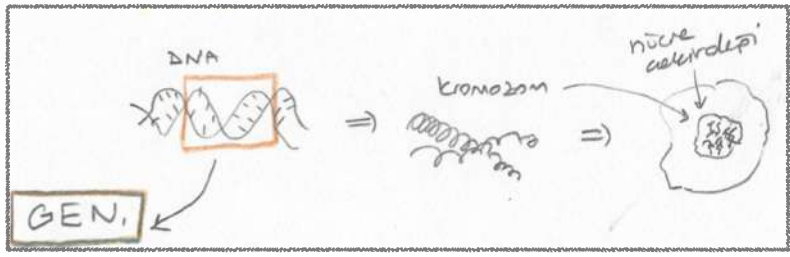
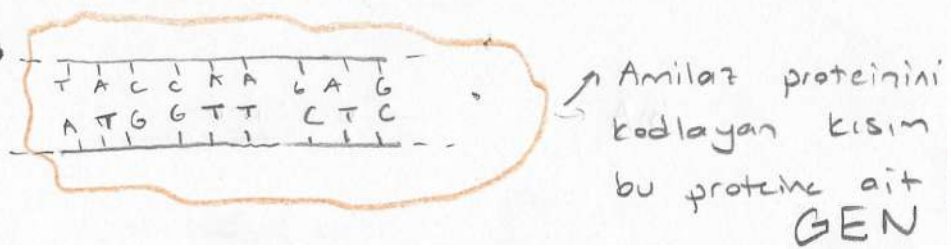
Hücrenin çekirdeğindeki bir kromozom, çifte sarmal (çift iplik) yapıdaki DNA'dan oluşuyor. DNA'nın bir ipliğini ayırdığınızda A, T, G, C bazları (nükleotitleri) ard arda belli bir sıraya göre dizilir ve **her bir özel dizilim** (yani gen) **de belli bir proteini kodlar** (kaba bir anlatımla). İhtiyaç olunan proteine göre RNA aracılığı ile DNA'dan o proteini üretecek gen, yani dizilim kısmı için okuma yapılır ve protein üretilir. Şekil ile daha rahat görebiliriz:

gen:

Gen - 2

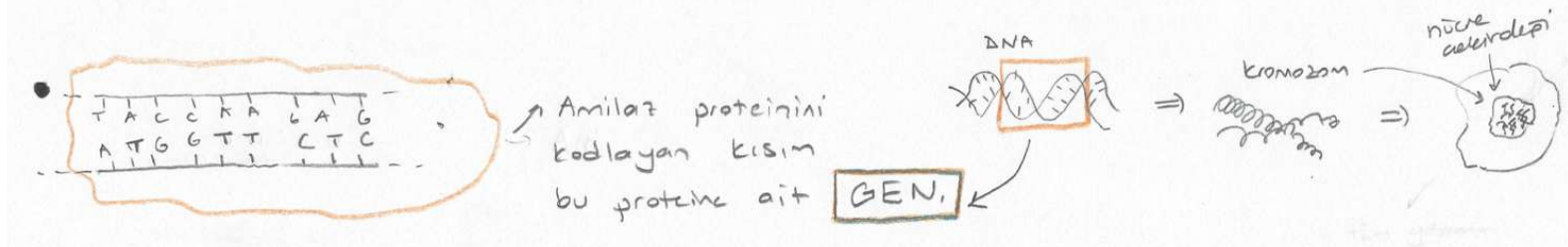
(mRNA ile DNA'dan okunma)
(U ⇌ T) (RNA ⇌ DNA)

Gen - 3

Kısaca tekrar edersek;

Genler protein yapımı için gerekli **tarif** gibi düşünülebilir. DNA üzerindeki **gen** yani her bir **özel dizilim** de **belli bir proteini** kodlar. Proteinler de enzim, hormon, sinyal iletici vs. gibi organizmadaki birçok işlev için gerekli.

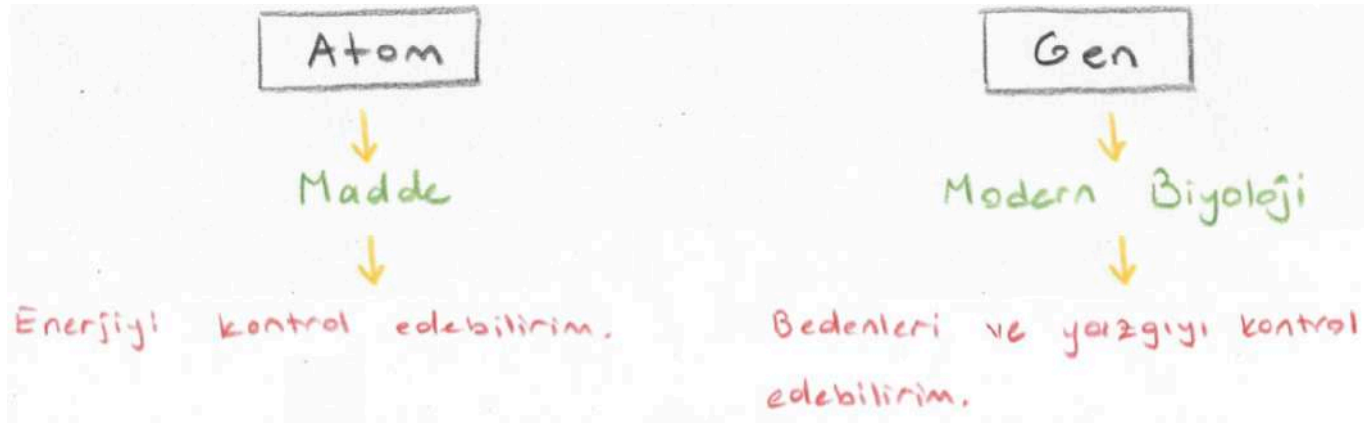
Gen'i basit-kaba bir anlatımla vermeye çalıştım. Gerçekte çok daha karışık ve akılalmaz miktarda ayrıntı vardır. Atomu incelediğinizde (maddeyi anlamaya çalıştığınızda) kuantum mekaniğinde karşılaştığınız gibi veya nöronu (sinir hücresi) incelerken beyni anlamaya çalıştığınızda karşılaştığınız gibi.

Anladıkça daha karmaşık! bir noktaya da geliyoruz sanki. Hatta sistemi anlayınca da bozuyoruz gibi !? Heisenberg belirsizlik ilkesinin benzerleri bunlar (nöron/beyin ve gen/organizma) için de var mı, merak ediyor insan. Bu sorulara da cevap bulabiliriz, belki. **'Düğmeye basmak' böyle bir şey, iyisi ve kötüsü ile :)**

! İkinci sayfada bahsettiğimiz, 2000 yılında yazılan kitapta, **gen** hakkında Evelyn Fox Keller şöyle der:

“Aslına bakılırsa, basitlik ve cazibe açısından bununla karşılaştırılabilecek açıklayıcı bir çerçeve sunmak biyolojiye bir daha nasip olabilecek mi diye de sorabiliriz.” s. 23

Atom ve Gen bizi ilgilendiriyor mu?

Mukherjee'nin de yazdığı gibi bir noktadan sonra atom sadece fizikçileri gen de sadece biyologları-genetik mühendislerini ilgilendirir diyemeyiz; hepimizi ilgilendirir. ^{s. 11}

Mukherjee'nin bu ifadeleri aşağıdaki giriş yazısını da hatırlatır.

“Bilimle ilişkimizin pasif birer teknoloji tüketicisi olmakla sınırlı kalmasının, bilim karşısındaki bu ‘yabancılığın’, insanlığın bütün diğer maceralarına yabancı kalmayı beslediğini düşünerek, bilimsel gelişmeler karşısında eleştirel bir merakı teşvik etmek, bilimin salt uzmanlara bırakılmayacak kadar önemli ve **yaratıcılığı kışkırtan boyutları** olduğunu hatırlatmak istiyoruz.”

Tuncay Birkan, Semih Sökmen (İstanbul, Ekim 2004)
(*Genin Yüzyılı* – Evelyn Fox Keller'in kitabındaki başlangıç yazısından)

Bayt - Dördüncü R, AlgoRitma (Kodlama) -1

Nature Physics dergisi Şubat 2021'de, genel okuyucuya da hitap eden bir ön yazı (thesis) ile yayınlandı. Mark Buchanan'ın "Hello, school!" başlıklı yazısından, **bayt** başlığı altına da uygun olan birkaç görüşünü aktaracağım.

Böylece üç yapı taşı hakkında da konuşmuş olacağız; yani atom, bayt ve gen hakkında. Bu kısım bir atom bombası yaratma ya da yazgımızın başkaları tarafından kontrol edilmesi kadar ürkütücü olmayacak!?

Buchanan çok daha eski geçmişte temel eğitim için kullanılan 3-R kısaltmasına gönderme yaparak; eğer **dördüncü** bir R'yi eklersek bu da kodlama (algoritma) olurdu diyor.

3-R (**R**eading, **wR**iting and **aR**ithmetic)

4. R "algo**R**ithm" (~kodlama)

Okuma

Yazma

Temel matematik

Kodlama

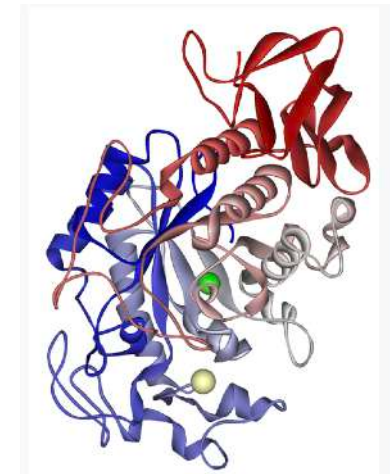
Bayt - Dördüncü R, AlgoRitma (Kodlama) -2

Algoritma yazmayı öğrenmenin önemi için güzel bir örnek olarak da protein katlanmasını veriyor. (8 nolu sayfadaki şekilde protein katlanması çok kısa geçmişti.)

Proteinler zincir halinde üretildikten sonra işlev görebilmek için 3-boyutlu bir yapıya kendilerini getirirler, katlanırlar. **Tıp** ve **biyoteknoloji** için; bu mekanizmanın sonucunda 3-boyutlu şeklin nasıl, ne kadar sürede vs. oluştuğunu öngörmenin çok önemli faydaları vardır.

Çok *pahalıya mal olabilecek deneysel yöntemlerle* bu şekilleri, biçimleri tahmin etmek **yerine**; yapay zeka ile, algoritmalar sayesinde oluşturulmuş **AlphaFold2** programı ile, proteinin katlanması sonucu oluşturacağı **biçimi** tahmin edebiliyorsunuz.

Şu an için belli bir sınıf proteinle sınırlı olsa da.

Tükürükte etkili olan **amilaz** enziminin katlanmış gösterimi

<https://en.wikipedia.org/wiki/Amylase>

<https://www.nature.com/articles/s41567-021-01173-8>

Bayt - Dördüncü R, AlgoRitma (Kodlama) -3

Buchanan çocuklara kodlama öğretilmesi konusu ile ilgili birkaç kitap ve makale önerisi de veriyor; ardından aşağıdaki görüşlerini iletiyor.

Kod yazmayı öğrenmek önemli ve çocuklar kod yazmayı öğrenerek bilişsel becerilerini geliştirebilirler. Ama diğer birçok etkinlikte de bunu yapabilirler;

hikaye anlatırken, şarkı söylerken, soru sorarken, top oynarken, şaka yaparken

de bilişsel yeteneklerini geliştirebilirler. Hesaplama yöntemleri bilim için çok önemli, çocuklara da algoritmik düşünme yeteneğini kazandırmalıyız. Ama

istediğimiz tek tip ihtiyaçlar için, tek tip insan olmasa gerek.

bir kez düğmeye basıldı

Şaşı bakan (dijital) gözler - Terminatör / Dans Maskı

atom - bayt - gen

Bu üçüne tekrar baktığımızda; atom ve gen için yazılanlardan çizdiğimiz şemayı da görünce, akla şunlar geliyor:

Terminatör filmi

Serinin bir tanesinin sonunda söylenen;
'bir kez düğmeye basıldı' anlamındaki ifade

'Şaşı bakan dijital gözler'

Şaşı bakan dans maskı

Dans Maskı, Ekoi (Doğu Nijerya), tarihsiz s.11

bir kez düğmeye basıldı

Neden Nasıl Düşünürüz? - Jean-Pierre Changeux, Paul Ricoeur

Etik, İnsan Doğası ve Beyin Üzerine Bir Tartışma

“Hayatım insanın sinir sisteminin ve özellikle de beyninin işleyiş mekanizmalarının kuramsal ve deneysel olarak incelenmesine hasredilmiştir. Her ne kadar insan beynini en mikroskobik yapılarından, yani onu oluşturan moleküllerden yola çıkarak anlamaya çalışıyorsam da, bu yaklaşım onun düşünme, duygu ve heyecanlar, bilme yetisi ve, neden olmasın, ahlak duygusu gibi geleneksel olarak felsefenin alanına giren en yüksek fonksiyonlarını anlama istemini de dışlamıyor. Nitekim benim de aralarında bulunduğum moleküler biyoloji uzmanları halen ürkütücü bir problem karşısında bulunuyorlar: moleküllerin oluşturduğu o elemanter yapıtaşlarıyla, güzelin algılanması ya da bilimsel yaratıcılık gibi en karmaşık ve entegre fonksiyonlar arasındaki ilişkiyi bulmak. Kopernik, Darwin ve Freud’dan sonra, şimdi bize Tin’in ele geçirilmesi işi kalıyor! Bu, yirmi birinci yüzyıl biliminin karşısındaki en etkileyici ve ürkütücü meydan okumalardan biri.

Antikçağın en eski devirlerinden beri, Fransız geleneğine göre tin (esprit) adı verilen şey (başharfî majüskül Tin-Esprit değil, Anglosakson yazarları mind, yani **zihin** dedikleri şeyin eşdeğeri) üstüne savlar öne süren, tartışma yapan ve kanıt yarıştıranlar hep filozoflar olmuştur. Dolayısıyla, burada her birimiz düşünülebilecek en karşıt iki kutbun birinden yola çıkar gibi görünsek de, felsefeyle sinir biyolojisi (nörobiyoloji) arasındaki bu buluşmayı ben memnunlukla karşılıyorum.” s. 11

Tin : Ruh (TDK)

İnsan zihnini ele geçirmek için bahsettiğimiz ilk üç yapı taşına da ihtiyacımız olacak gibi: atom’a, bayt’a ve gen’e. Bu sayfada bahsedilen yapı taşı da belki nöron olarak düşünülebilir, ilk aşamada. Hep örneği verilir ya, kendi kendini anlamaya çalışan varlık, insan! Kendi üzerinde ölçümler, deneyler yapan insan. Sanki bir noktadan sonra hata kaçınılmaz gibi :)

Fizik / Biyoloji

Comment | Published: 11 January 2021

Truth and beauty in physics and biology

Ben D. MacArthur

Nature dergisinin aynı sayısında tam da atom ve gen'den bahsetmişken, genel okuyucu için de rahat anlaşılabilir olan, yani fizik ve biyoloji uzmanlığına gerek olmadan da keyifle okuyabileceğiniz, aşağıdaki bağlantıdaki makaleye de bakabilirsiniz.

Çocuk / Kan

Çocuk / Kan

Düğümlere Üfleyen Kadınlar
Ece Temelkuran

çocuk, kan, savaş

Çocuklara niye bunları anlatırlar, gösterirler ki?
Kandan başka hiçbir şeyle yapışmaz mı nesiller
birbirine?

Ece Temelkuran'ın Düğümlere Üfleyen Kadınlar kitabından

“Kan, patlayan kafalar, yerde yatan cesetler, kefenlenmiş cenazeler... Duvara çizilmiş her bir kompozisyon savaş başlamadan önceki ve çatışmalar sırasındaki bir anı anlatıyor. **Çocuklara** niye bunları anlatırlar, gösterirler ki? **Kan**dan başka hiçbir şeyle yapışmaz mı nesiller birbirine? İnsanlar verdikleri kurbanlarından başka hiçbir şey için bir araya gelemezler mi? İnsanın kaderi bu. Üçümüzün tarihi bile şimdiden bir ölü vermiş, yolumuz kan ile birleşmiş olduğuna göre. Amira'nın öldürdüğünü sandığı ya da belki gerçekten de öldürdüğü bir gelin var ortada nereden baksan. Benim bu yolculuğa çıkararak ortadan kaybolmamla birlikte yarı ölü hale getirdiğim bir yanım var sonra. Madam Lilla'nın zaten kaç erkek leşi vardır arkasında, kim bilir. Maryam'in... Maryam niye geldi hakikaten? ...” ss. 159-160

Su Aygırı

Su Aygırı

Sanat ve Yanılsama

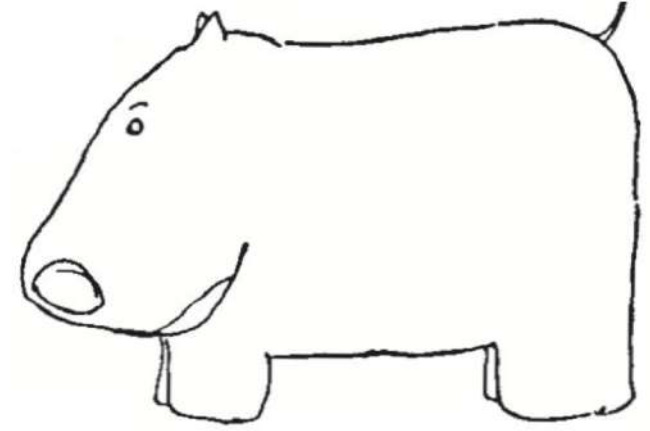
Ernst H. Gombrich

Müziğin Doruğuna Fazıl Say

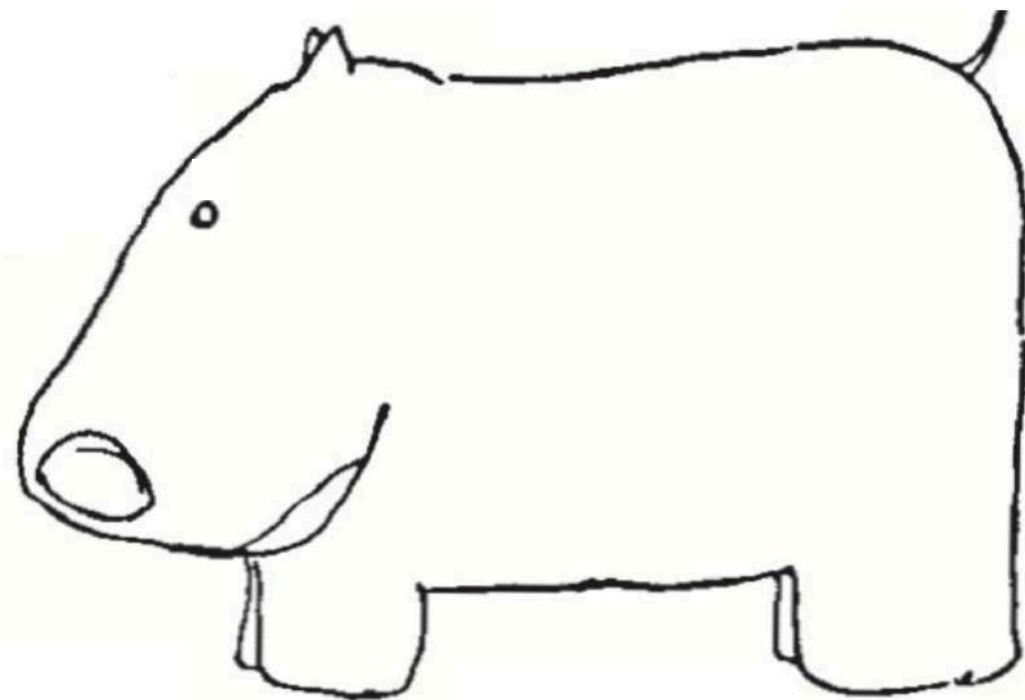
Yolculuğu

Gürgün Say

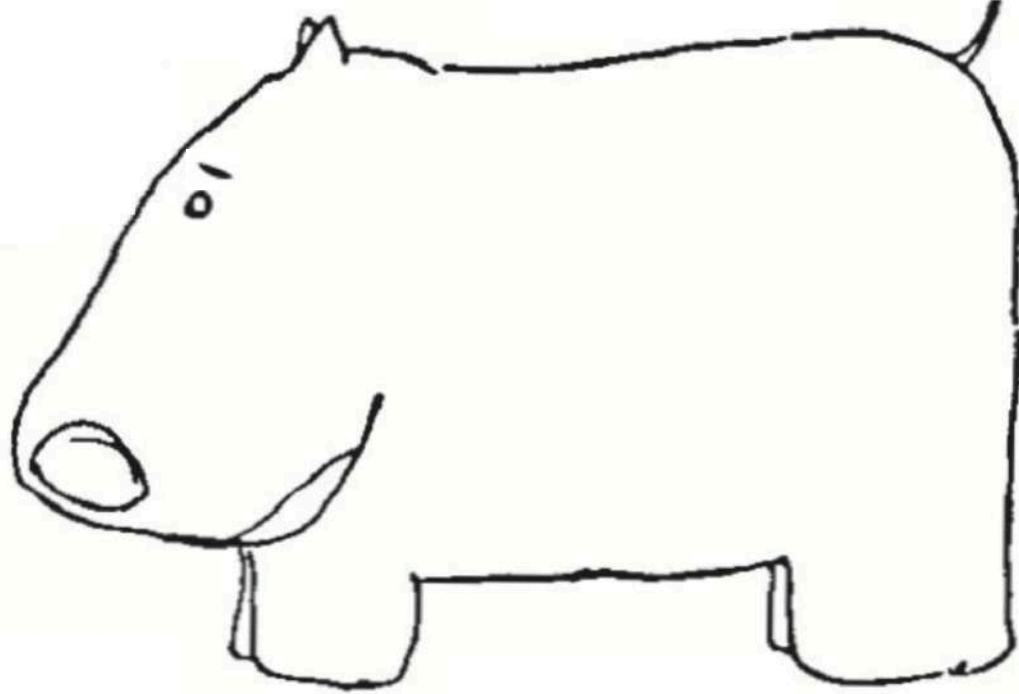
karikatür, james thurber, sanatçı, insan yemek, rastlantısallık

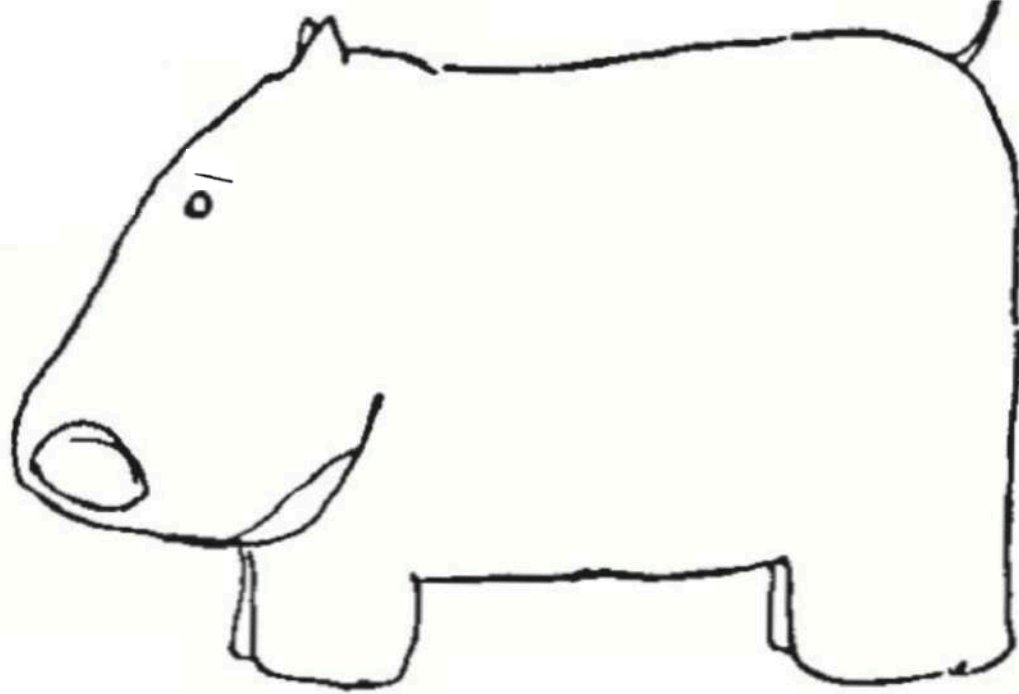
James Thurber'e ait bir çizimden

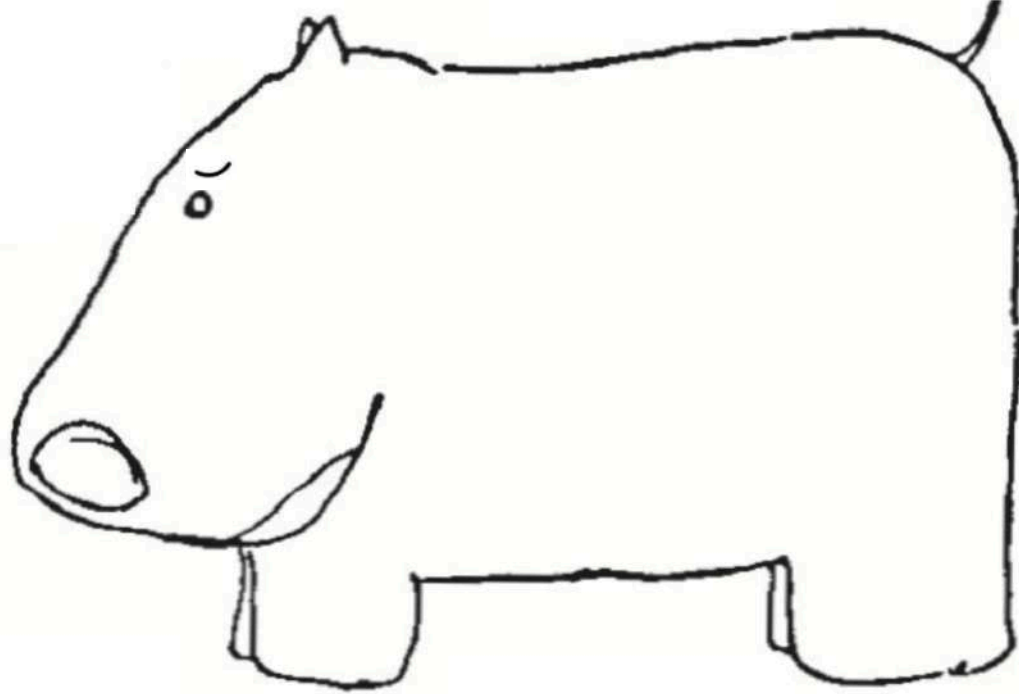
Altı üstü minik bir çizgi mi?

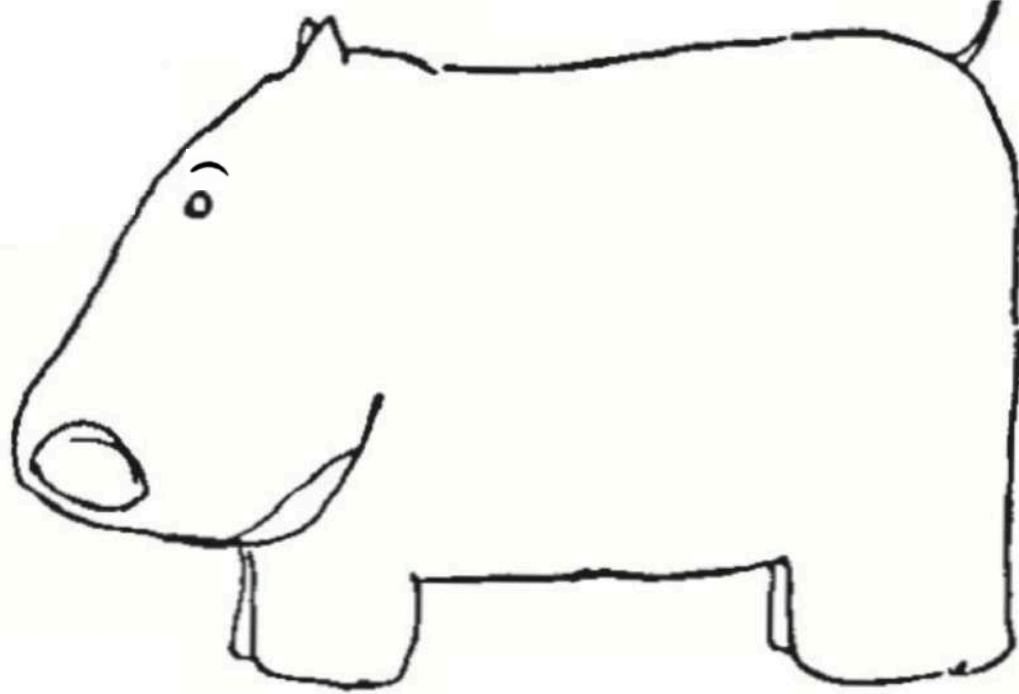
Altı üstü minik bir çizgi mi?

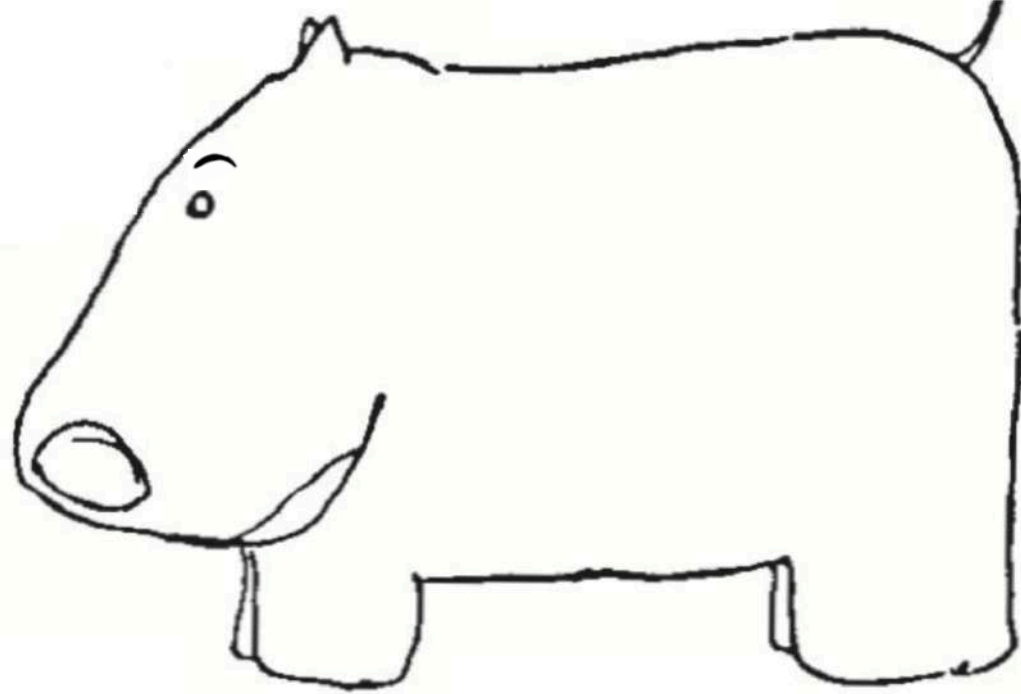
Altı üstü minik bir çizgi mi?

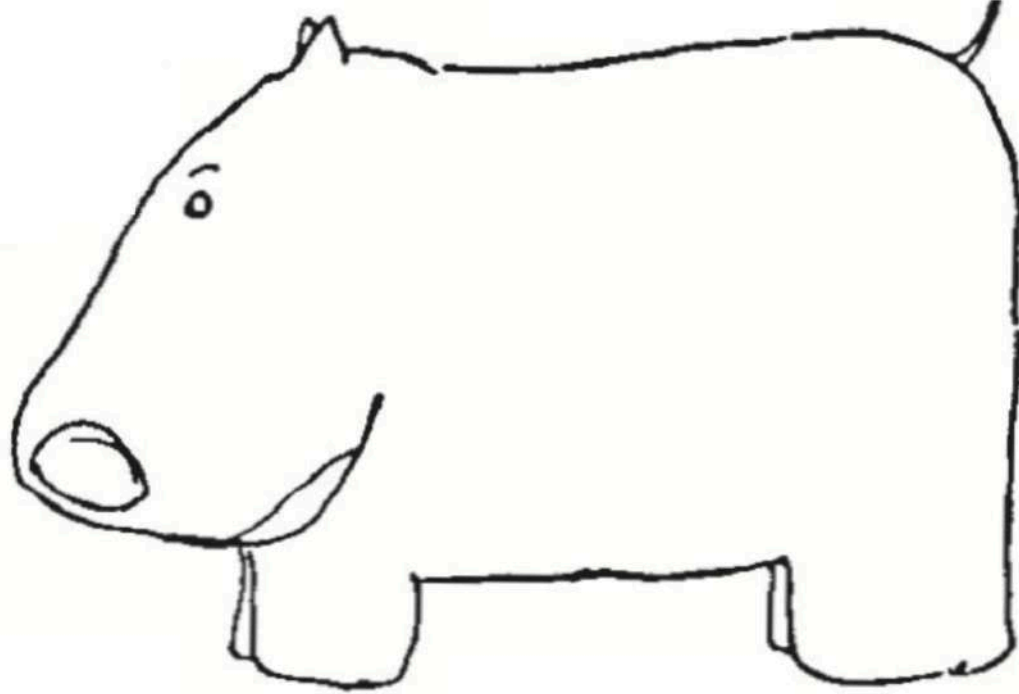
Altı üstü minik bir çizgi mi?

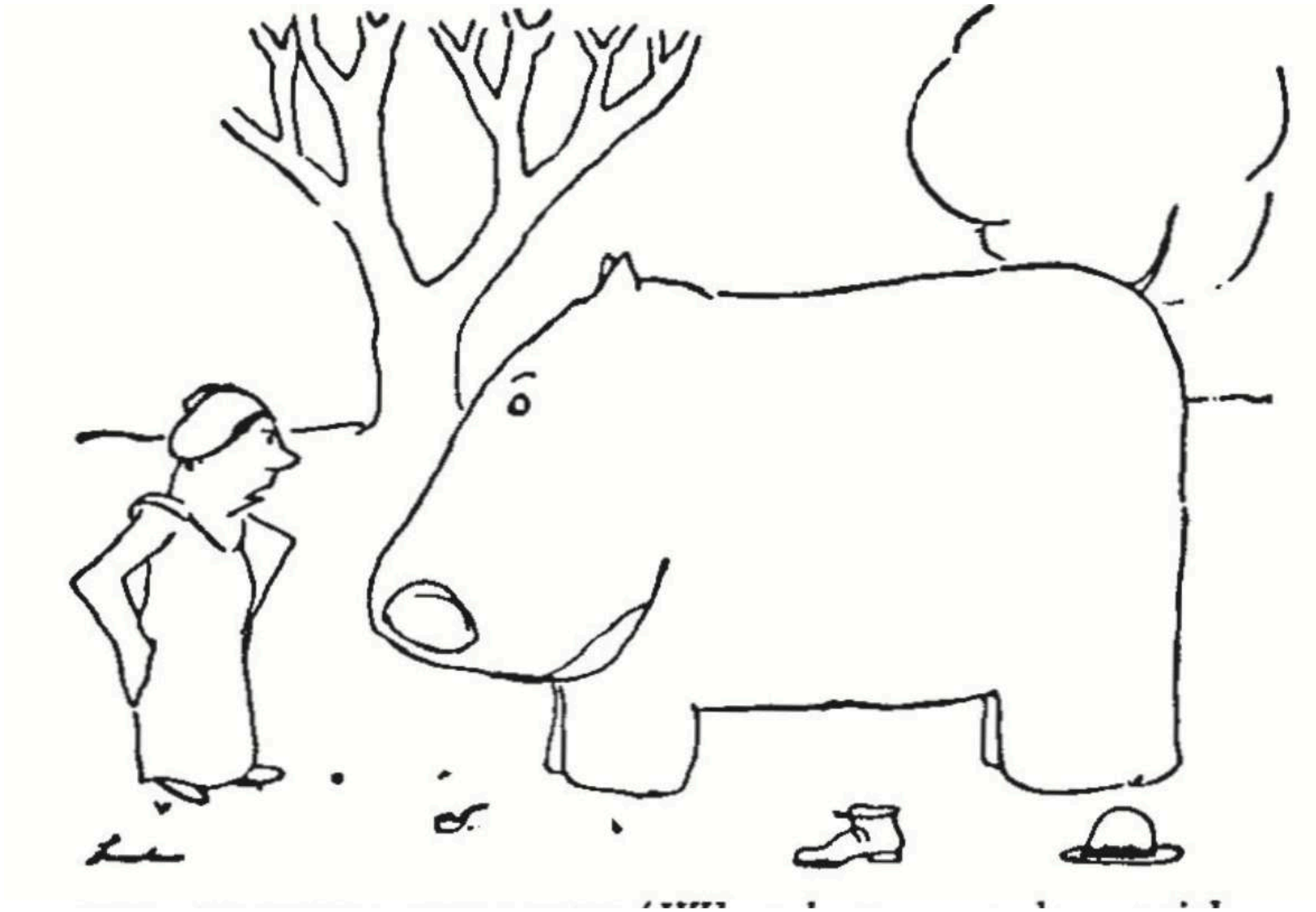

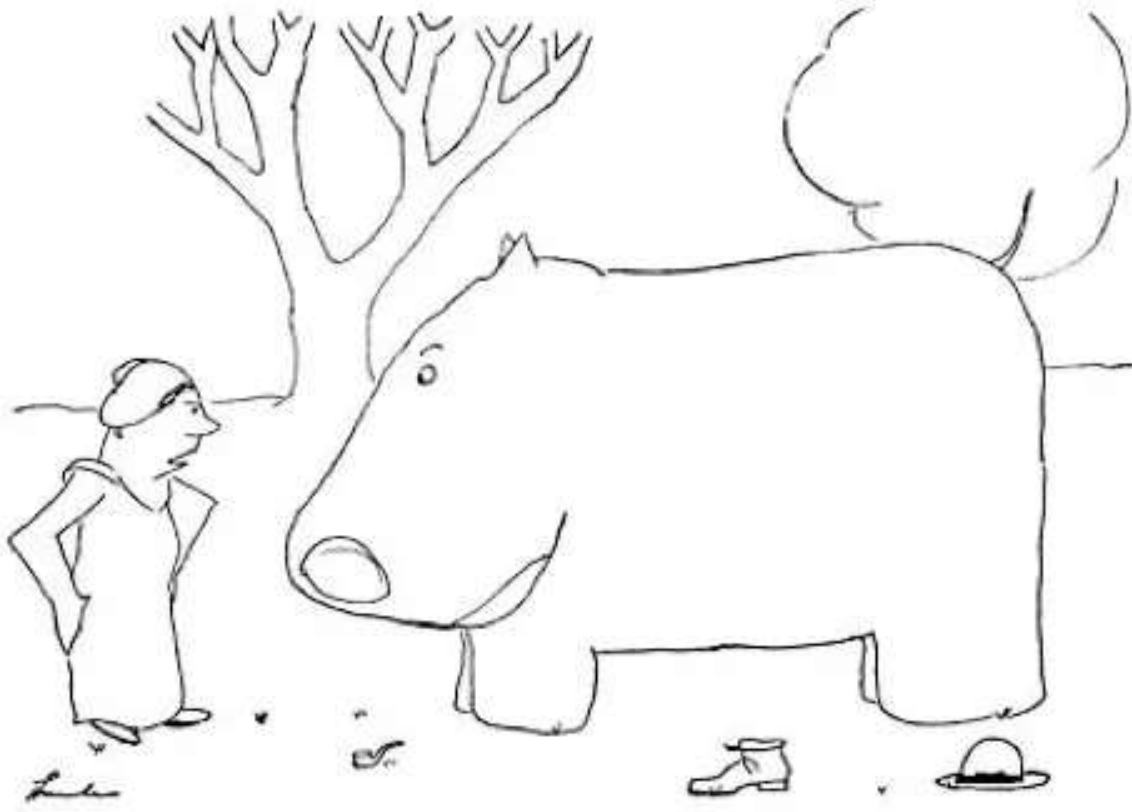
Altı üstü minik bir çizgi mi?

Altı üstü minik bir çizgi mi?

“What have you done with Dr. Millmoss?”

(1934 The New Yorker Magazine)

<https://www.comicsbeat.com/the-perfect-cartoon/>

Birazdan okuyacağınız bu karikatür ile ilgili alıntı, zor birkaç kitaptan birindedir. İlk aşamada biraz karışık gibi gelirse bu çok normal. Rahatlıkla anlayabileceğiniz yerleri kaçırmayın, merak duymaya başlayıp benzer okumaları sürdürdüğünüzde zamanla zaten daha rahat okumaya başlayacaksınız.

Sanat ve Yanılsama - E. H. Gombrich

“Zamanımızın en sevimli ve özgün mizah sanatçılarından biri olan **James Thurber** de yaratma yoluyla bulma ilkesini vurgulamıştır. Thurber, kendi çekici üslubuyla, en tanınmış yaratılarından bazılarının nasıl plansız oluştuğunu anlatır. Sanatçının *What have you done with Dr. Millmoss?* (Dr. Millmoss’a ne yaptın?) adlı ünlü çizimi bu konuda örnek gösterilebilir (297). ‘**Başlangıçta su aygırını yalnızca küçük kızımı eğlendirmek için çizmiştim,**’ diye anlatır Thurber. ‘**Ama hayvanın ifadesinde bir şeyler, beni kısa bir süre bir insanı yemiş olması gerektiğine inandırdı.** Bu nedenle resme şapkayla pipoyu ekledim. Bayan Millmoss’la, imza ise neredeyse kendiliğinden eklendi.’

Öte yandan, acaba ne zaman sanatta rastlantıdan söz edilebilir? Sırf sanatçının görünüşte belli bir yöneliminin olmaması nedeniyle, rastlantısal devinimlerden ve rastlantısal değişikliklerden söz açabilir miyiz? Böyle bir yorumun, bize bilinçli nedenlerimize çok fazla önem vermemeyi öğretmiş olan psikanalizin verilerine aykırı kaçtığı sık sık ileri sürülür. Yirminci yüzyıl sanatçılarından renkler ve biçimlerle yaptıkları deneyler sırasında ortaya koydukları, ifadeden yana zengin oluşumlarla çizgiler, yaygın anlayışa göre doğrudan sanatçının ‘bilinçaltından’ kaynaklanmaktadır. Bence bu, oldukça safça bir yanlış anlamadır. Ruhbilimin savı, yalnızca bilincimizin ve bilinç eşiğimizin rastlantısal olaylar karşısındaki tepkilerimizi sürekli yönlendirip etkilediğidir. Bir mürekkep lekesinin biçimi, bir rastlantıdır; bu lekede neyi gördüğümüz, daha önceki yaşantılarımızca belirlenir. Picasso’nun gizemli maskesini yaptığı kağıdın neresinden yırtılacağına önceden kestirilebilip kestirilmediği önemli değildir. Önemli olan tek nokta, sanatçının neden bu kağıdı saklamış olduğudur. ” ss. 342-343

Sanat ve Yanılsama - E. H. Gombrich

“**Kaşların belli bir konumunun** Thurber’ın su aygırının ifadesini nasıl etkileyeceğini önceden bilmek de aynı derecede güç olmalıdır. Burada da önemli olan, Thurber’in ifadeyi bulabilmiş ve kullanabilmiş olmasıdır. ‘Yönelim’ sözcüğünden ne anlaşılması gerektiğine ve devinimler üzerinde ne ölçüde egemenlik kurabildiğimize ilişkin bütün sorular, araştırma konusudur ve henüz aydınlatılabilmemiş değildir. Devinimlerimizi, bu devinimlerin yol açtığı etkileri gözlemleyerek sürekli denetlediğimiz ve değiştirdiğimiz büyük olasılıktır; aynı durum, yine geri bildirim ilkesine göre çalışan, kendi kendilerini yöneten otomatlar için de söz konusudur. Elin becerisi, büyük bir olasılıkla itki ve bunu izleyen yönlendirme arasında yıldırım hızıyla gerçekleşen olağanüstü duyarlı, karşılıklı etkileşimden kaynaklanmaktadır. Ancak, bir fırça vuruşunu bütün ayrıntılarıyla önceden planladıkları gibi bir sav, herhalde en büyük ustaların ağzından bile çıkmayacaktır. Bu ustalar, Thurber’in yaptığını söylediği şeyi, yani ikinci fırça vuruşunu ilk fırça vuruşunda gözlemledikleri etkiye uydurabilmeyi başaran sanatçılardır. Şema ile düzeltmeye ilişkin bu yeni bakış açısının bağlamında yalnızca sanatçı değil, ama izlerçevre de etkindir. Aynı bağlamda sanatçı, rastlantıyı resimlerine kendi özgü ve denetlenebilmesi olanaksız bir yaşam kazandıran, önceden kestirilemez bir durum niteliğiyle korkuyla karşılayabileceği gibi, onu tıpkı Leonardo’nun ve Cozens’in yaptıklarına benzer biçimde, dilinin alanını genişletmesinde yardımcı bir müttefik de sayabilir. İzlerçevre, olaya katılım isteği arttığı ölçüde sanatçının başlangıçtaki yönelimine aldırılmaz olur.” s. 343

Altı üstü minik bir çizgi olmayabilir !?

İlk sayfalardaki kaş çizimleri web'de yapılan arama sonuçlarından seçilmiş ve asıl resme yapıştırılmıştır. Sayıca fazla ve biraz da anonim hale gelmiş olduklarından bu sayfalar belirtilmemiştir.

Bu önemli bir şeyin göstergesidir de. Bizler, çoğunlukla, sadece aşağı/yukarı bakan yayı kaş olarak çizebildiğimizden, basit görünen bir-iki çizgi için bile internet üzerinden arama gereği duyuyoruz.

Bir **sanatçının** düşünebileceği/yaratabileceği/tasarlayabileceği çeşitliliği ve özgünlüğün değerini anlamak için çok güzel de bir örnek. Hatta rastlantısal bile olsa fark edebilecekleri incelikleri, yayın çok az uzunluk farkının ya da çok az eğitim farkının bile yaratabileceği etkiyi sezebilmeleri.

Hatta öyle bir ağız çizilmiş ki tüm kaş tipleri ile gayet uyumlu :)

Ve akla şu da geliyor; Gürgün Say'ın oğlu Fazıl Say'ın daha bebek yaşlarda müzik duyduğunda metronom gibi sağa sola sallandığını söylediği kitabı ve burada anlattığı diğer ayrıntılar da... s. 31

Leylak

Leylak

Yıldızlar Altında İstanbul
Selim İleri

tezat, leylak ağaççığı, eski istanbul, şişli, kadıköy

<https://www.pikist.com/free-photo-iifjz/tr> adresinden Leylak fotoğrafı

koku ?

aaa Leylak!

galiba

bizim derme-gatma bahçede bunlardan vardı, valla bir kokusu var, acayip dayanıklı da bir şey ha.

öyle mi ?!

koparıp öğretmene götürürdük; evde kay gün vazoda kalır, kokusu gitmezdi.

mm...

aha yoseminler, kopar bakayım, sıkıyorsa dayanır. 3 dakika sonra çiçek de yola taku da, fıs.

öyle galiba

yerimiz olursa, dikelim şunlardan. En Leylaklar muhtesem bir şey ya.

yani....

Hikayelerde, romanlarda, filmlerde kahramanı belirginleştirmek ve etkisini arttırmak için; yanındaki(ler) (öncesindekiler) onunla **tezat** oluşturacak özelliklere sahip olarak yaratılır.

Buy(u)run

Yıldızlar Altında İstanbul - Selim İleri

“Sonra çok tuhaf bir şey oldu:

Kararık, bakımsız, kirli beton yığını Şişli'nin ortasında can bulmaya çalışan arka bahçemizde, ekim sonu, leylaklar açtı. İncirin hızla saldırdığı iki **leylak ağaççığı**, baktım, bir sabah tekrar çiçeğe durmuş.

Gözlerime inanamadım. Leylaklar sonbaharda açar mı?

Leylaklı İstanbul'da leylaklar o kadar azaldı ki, yaşamlarının macerasını unutmuşum artık.

Hatırladığım leylaklar Kadıköyü'ndeydi. Şifa'dan Moda'ya, Şifa'dan Kızıltoprak'a geliş gidiş-gidiş geliş yollarımızda bahçeler. Leylak haziran başı açar...” s. 11

“Leylak da romanlara geçmiş çiçeklerden. Leylak **İstanbul'un en gözde çiçek ağaççıklarındandı**.

Göztepe'de leylak ağaççıklarıyla donanmış o köşk... Şimdi yol geçiyor.

Leylağın eflatununu da severdim, beyazını da. Şimdi mayıstan hazirana çiçeklenmiş leylak ağaççığı görsem, uzun uzadıya dalıp gidiyorum. Bir hüzündür alıyor. Çiçeklerinde ölmüş yakınlarım anılarla beliriyorlar.” ss. 22-23

Yıldızlar Altında İstanbul - Selim İleri

Mevsimler, takvim

"Eski evlerin hayatı insanları tabiattan şimdiki apartmanlar gibi ayırmazdı. Eve bahçeden geçilir, bahçe sulamak için bir kuyudan su çekilir, çiçekler bahçeden evlere girer, lavanta çiçekleri temizliği duyuran kokularını yataklara dökerdi. İnsanlar ne tattıkları zevkleri değiştiren mevsimleri, ne de sevdikleri hayvanları düşünmemelik edemezlerdi. Evin en rahat köşelerinde kediler horlardı."

(Abdülhak Şinasi Hisar, *Boğaziçi Mehtapları*, 1942.)

Nazmi Ziya Güran'ın eseri: Ressam, evinden görünen Fatih Camii'ni tuvaline geçirmiş. İstanbul bütün bir sonbahar. Sarı, kırmızı, boz yapraklarıyla...

(Türkiye İş Bankası Koleksiyonu)

Yıldızlar Altında İstanbul - Selim İleri

İçindekiler

Mevsimler, takvim	8	Pendik, daha dün...	99
Kış başlangıcı	11	Aynı kentin çocukları	100
Kar	12	Beşiktaş	104
Dereotu	16	Banliyö trenleri	107
İstanbul'da hatırladığım çiçekler	18	Komşularım... ..	112
Hatırladığım bazı çiçekler	22	Hatırladığım Boğaziçi	114
Patlıcan söyleşisi	24	Kimbilir kim yazmıştı... ..	118
İki yaz... ..	26	Fotoğraflar	122
Ağustos bitiyor	30	Kurtuluş'ta 'apartman' müzesi	124
Giden sonbahar	32	Tılsımlı geçmiş	126
Sonbahar	33	Büyükada köşkleri	128
İlk yağmur damlası	37		
Hatırlamak	40	İstanbul'u okurken	130
Gözleri Sürmeli Bedia Hanım'ın kahvesi .	43	Geçmiş romanlar, kent, çevre... ..	133
Kadıköyü'nün bazı sokakları	45	Satıcı sesleri	135
Bahçe	48	Bir sokağın tasviri	137
'Parfön'ler arasında... ..	50	Bugünü görebilmek	138
Yeşilköy	54	Yine romanlar, yine İstanbul	142
Işıklar, sular, İstanbul... ..	58	Cahit Sıtkı'da İstanbul	144
Acıbadem	60	Baronyan, Hapog ve ötekiler	146
Moda	62	'Kapaktaki resim, Paramount yıldızlarından...'	150
Moda, son rötuş	66	Holstina, Victoria, çorap yumurtası . . .	152
İstanbul'un plajları	68	Biraz da şu ilanlar	156
Cihangir	72	Giyim ve güzellik	160
Radyo kültürü	73	Tarihe bakan kitaplar	161
Çocukluğum, bazı anılar	75	Bir yaşam biçimi	165
İstanbul'da büyük maç... ..	77	Sevilmiş, unutulmuş şiirler	167
Galatasaray Lisesi	79	Krallar, kraliçeler	169
Çapa	83	Artist, on beş günde bir çıkar	173
Hayalimde kalan iskeleler	85	Nişantaşı'nda bir konak	175
Tarabya	89	Şiirler arasında	179
Şimdi neredeler?	91	Hangi kültürden hangisine... ..	181
Cumhuriyet Anıtı	93	Zavalh İstanbul	183
Tiyatro anıları	97		

Leylak

<https://www.pikist.com/free-photo-iifjz/tr>

Masumiyet

Masumiyet

Seyyar

Engin Geçtan

Anari

Hrishikesh Mukherjee (1959)

kirlenmek, raj kapoor, uyan ey gözlerim, ruhi ayangil türk müziği
orkestra ve korusu, insan insan, muhyiddin abdal, fazıl say, gregorio
allegri, the salt of the earth

sizce **Kutsal** nedir?

Kutsal nedir?

Seyyar - Engin Geçtan

“E. Ural: **Kutsal** nedir?

Kutsal tapınılacak kadar inanılan ve sevilen şey anlamına geliyor. Benim için kutsalın karşılığı **masumiyet**. Aslında masumiyet çevremizde her yerde olduğu halde, bunu fark edemeyecek kadar kirlenmiş haldeyiz. Oysa bizi sarmalayan doğadaki her varlık masumiyetin asaletini taşıyor, uygarlaştırılmamış insan ve dünyaya yeni gelen bebek de öyle. Düşünür Gürciyev ‘Hayvanları izleyin,’ demişti, çok haklıydı. National Geographic kanalında izlediğim programlar bana pek çok konuda ışık tuttuğu gibi, tapınılası bir dünyayı tanımama vesile oldu. Keşke insanlar birbirlerini aşağılamak amacıyla ‘Hayvan!’ sözcüğünü kullanmasalar.” s. 94

(Engin Geçtan’ın cevabı)

sizce **Kutsal** nedir?

Anari (1959-Hrishikesh Mukherjee)

imdb puanı: 7.9/10

Anari 1959 (HD) - Full Movie - Raj Kapoor - Nutan - Lalita Pawar - Superhit Comedy Movie

1,970,583 views · 6 Apr 2017

13K 1.8K SHARE SAVE ...

<https://www.youtube.com/watch?v=HujdhyUcfrw>

Here. My first pay.

Keep it with you.

Go to the temple and offer prayers there.

Mrs. Disa.

You're a Christian. And you believe in temples and Hindu prayers?

Silly... All Gods are one.

It's only man that sees Him in different forms.

Your father sees you as a son.

Your son sees you as a father.

Your wife looks to you as a husband.

But you are the same, aren't you?

Yes.

No! How can I be a husband?

I'm not married... How can I have a kid?

- I'll beat you now. - Sure, but you'll have to come out.

<https://sublikescript.com/movie/Anari-52560>

Art niyet olmaksızın, masumiyetin yarattığı her eser/ürün huzur verici, değil mi?

- III. Murat'ın yazdığı 'Uyan ey gözlerim' adlı şiir/ilahi için **Ruhi Ayangil Türk Müziği Orkestra ve Korosunun** kayıtlarından
- Muhyiddin Abdal'a ait 'İnsan insan' adlı şiirin **Fazıl Say** tarafından bestelenen kaydından
- 'Have mercy on me, O God' olarak da İngilizceye çevrilen ilahi sözlerin/eserin **Gregorio Allegri**'e ait bestesi
- 'The Salt of the Earth' belgeselinden, içinde kimi zaman doğa ve yerlilere ait seslerin de eşlik ettiği parçalar

	Uyan Ey Gözlerim Ayangil Turkish Music Orchestra and Chorus - Topic 4:09
	Fazıl Say - insan insan / Muhyiddin Abdal (Lyric) ADA MÜZİK 6:31
	Allegri - Miserere mei, Deus HWFr 14:51
	Laurent Petitgand - The Salt of The Earth (A journey with Sebastião Salgado) OST MetafoR 47:02

<https://www.youtube.com/watch?v=4iPU3jDus1I>

<https://www.youtube.com/watch?v=fEzpsVi1Qd0>

https://www.youtube.com/watch?v=36Y_ztEW1NE

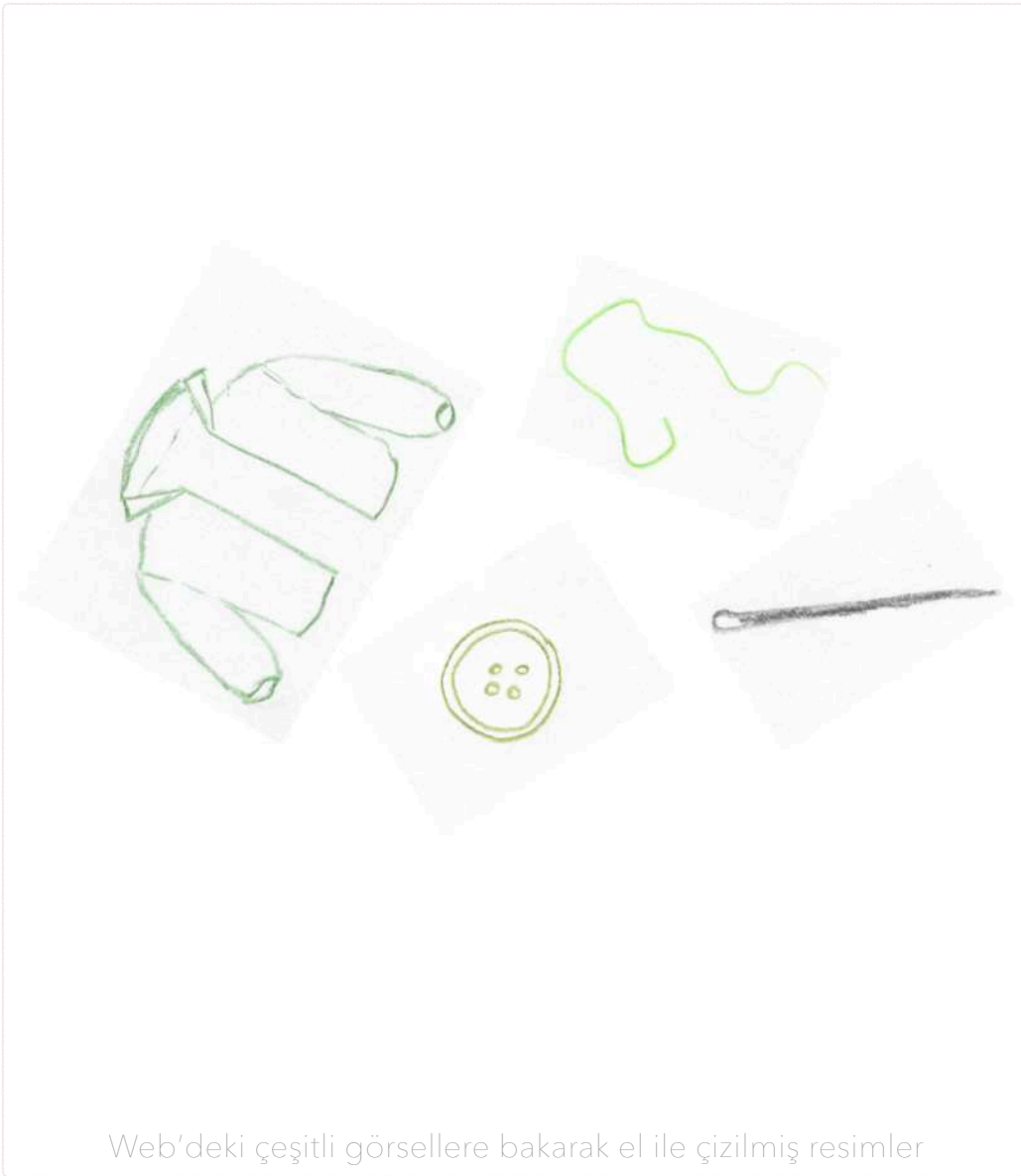
<https://www.youtube.com/watch?v=hWXmbtSJ3OQ>

Modern Zamanlar

Modern Zamanlar

müşteri, çok renkli şirketler, düğme, iplik, iğne, hizmet,
hala üşüyenler

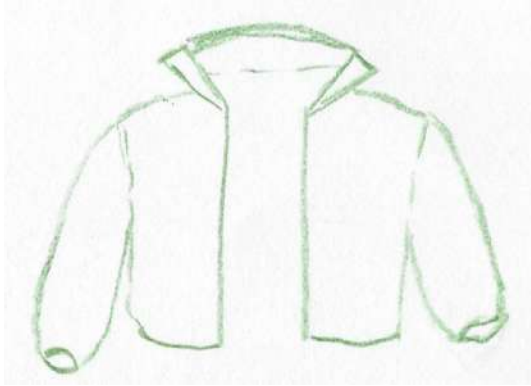

Web'deki çeşitli görsellere bakarak el ile çizilmiş resimler

Düğme / Modern Zamanlar

üşüyorum

hala üşüyorum, önden rüzgar alıyor

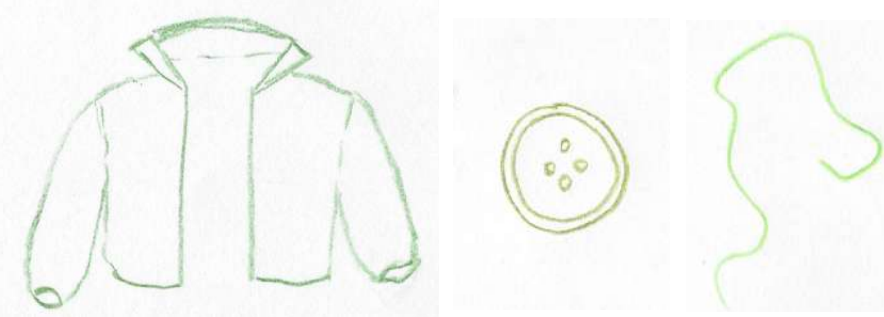
size bir ceket satalım

size bir de düğme satalım

Düğme / Modern Zamanlar

hala üşüyorum

üç parça oldu ama hala üşüyorum

iplik de satın almanız gerekiyor

bizden iğne de satın almalısınız

Düğme / Modern Zamanlar

yatağın üzerine dizdim bunları, yine olmadı !?

Palley'in* kitabındaki **saatçi** örneğini bilirsiniz, bu parçalar **kendiliğinden bir araya gelmiyor**; bizden bunun için hizmet de satın almanız gerekiyor

hala üşüyor musunuz !?

* bir sonraki, 9 nolu içerikten, bu kitabın adını öğrenebilirsiniz

100 puan alan Darwin

100 puan alan Darwin

Gen

Siddhartha Mukherjee

İlkçağ ve Ortaçağ Felsefe Tarihi

Ernst von Aster

Felsefenin Öyküsü

Will Durant

darwin, kitaplar, ampul yakmak, evrim, anaksimandros, ksenofanes

- Hocam, tahtadaki soru için bu kitaba çalışmamız gerekiyor mu, sınavda çıkacak mı

Evet evladım, çalış, 100 alıcan

- İyi hocam ya, boşuna çalışmayalım

Gen - Siddhartha Mukherjee

Öğrencilik yıllarında Darwin'i etkileyen iki kitap

“Öğrencilik yıllarında özellikle iki kitap Darwin'in düşünce dünyasını derinden etkiledi. Bunlardan ilki, Dalston papaz vekili **William Palley** tarafından 1802'de yazılan **Natural Theology** idi. Varsayalım ki, diyordu Paley, kırlarda gezintiye çıkmış biri yerde bir kol saati görüyor. Alıp içini açtığında, dişli çarklardan ve yaylardan oluşan ve saatin kaç olduğunu söyleyebilen son derece incelikli ve karmaşık bir sistemle karşılaşılıyor. Mantığımız bize böyle bir cihazın ancak bir **saatçi** tarafından yapılmış olabileceğini söyler, öyle değil mi? Aynı mantığın doğal dünyada da geçerli olması gerekir, diyordu Paley. Organizmaların ve insan organlarının incelikli ve karmaşık yapıları da —örneğin kafanın dönüşünü sağlayan o kemikler, kalça eklemi oyuğundaki o lifler— ancak tek bir gerçeğe işaret ediyor olabilirdi: Tüm organizmalar olağanüstü usta bir tasarımcı, bir ilahi saatçi, yani Tanrı tarafından yaratılmış olmalıydı.

İkinci kitap, 1830'da gökbilimci **Sir John Herschel** tarafından yazılan **A Preliminary Discourse on the Study of Natural Philosophy** adlı kitaptı. Herschel radikal ve zıt bir görüş sunuyordu. Doğa ilk bakışta inanılmaz karmaşık görünebilirdi. Fakat bilim karmaşık gözükten olguları sebep ve sonuçlara indirgeyebiliyordu: Hareket, bir cisme etkiyen kuvvetin sonucuydu; ısı, enerjinin aktarımıydı; ses, havanın titreşmesiyle meydana geliyordu. Kimyasal ve nihayetinde biyolojik olguların da benzer sebep-sonuç mekanizmalarına bağlanabileceğinden Herschel'in kuşkusu yoktu.” ss. 28-29

Gen - Siddhartha Mukherjee

Darwin'in *Beagle* gemisinde hatmettiği iki kitap

“Beagle 27 Aralık 1831’de demir aldı. (...) Altındaki deniz sürekli bir o yana bir bu yana sallanıyordu. Yalnızdı. Mide bulantısı geçmek bilmiyor, susuzluk çekiyor, kuru kuşüzümü ve ekmeğe talim ederek şafak sayıyordu. O ay günlüğüne notlar düşmeye başladı. **Yanında getirdiği birkaç kitabı**, tuzla kolalanmış etüt haritalarının üstüne kurduğu **hamak yatağında sallana sallana hatmetti**. Milton’un **Kayıp Cennet**’i (içinde bulunduğu koşula daha münasip bir kitap olamazdı) ve **Charles Lyell**’ın 1830 ile 1833 arasında yayımlanmış olan **Yerbilimin İlkeleri** de bunlar arasındaydı.

Özellikle Lyell’in eseri onu derinden etkiledi. Lyell karmaşık jeolojik oluşumların, örneğin büyük kayalıkların ve dağların, Tanrı eliyle değil de erozyon, çökeltme ve tortu birikimi gibi yavaş doğal süreçlerle engin zaman aralıklarında oluştuğunu iddia ediyordu. (Bu o zamanlar için radikal bir fikirdi.) Lyell kutsal kitaplarda yazdığı gibi bir tane dev tufanın değil, milyonlarca tufanın olduğunu ileri sürüyordu; Tanrı dünyayı tek tük afetlerle değil, milyonlarca ufak çekiç darbesiyle yontta yontta şekillendirmişti. Lyell’in bu temel fikri - doğal güçlerin dünyayı durmadan şekillendirmesi ve heykeltıraş gibi yontması - **Darwin’in kafasında çok parlak bir ampul yakacaktı**. Şubat 1832’de deniz yolculuğuna hala alışmamış olan ve mide bulantıları devam eden Darwin, güney yarımküreye geçti. Rüzgarlar ve akıntılar yön değiştirdi. Yeni bir dünyadaydı artık.” ss. 31-32

İlkçağ ve Ortaçağ Felsefe Tarihi - Ernst von Aster

Anaksimandros (MÖ 610 - MÖ 546)

Ksenofanes (MÖ 570 - MÖ 478)

“Bir silindir gibi olan ve hava boşluğunda hiçbir şeye dayanmaksızın özgürce yüzen dünya, başlangıcında tümüyle sularla kaplıydı. Bu düşünceden hareketle **Anaksimandros** yürekli bir sonuca ulaşır: Başlangıçta tüm yaratıklar, suda yaşayan varlıklardı. Sonradan suların çekilmesi, kara parçalarının oluşması ile bu sularda yaşayan yaratıklar karada yaşayan canlılar biçiminde değişim geçirdi. **Bu teori, evrim teorisinin ilki ya da başlangıcı sayılabilir.** Nitekim Anaksimandros’a göre insan başlangıcında bu suda yaşayan hayvanlara dönüştürülebilir. İnsanın tüm öteki hayvanlara göre en son gelişimde ortaya çıkmış olması, evrimin en son yaratığı olduğunun kanıtı sayılmalıdır. Görüldüğü gibi bu düşünce dini bir düşünüşten tümüyle farklıdır, bunun içindir ki, haklı olarak, bilimsel düşünüşün başlangıcı sayılabilir.” ss. 70-71

“**Ksenofanes**’in fizik anlayışında, ondaki bu panteist dini görüş etkili olmuştur. Ksenofanes’ten bize ulaşan yazılarından onun Anaksimandros ve Anaksimenes’teki doğa kavramını bildiğini görüyoruz. Bu yazılarında, evrendeki en önemli unsurun hava olduğu, ruhun insan bedenini kavrayan canlı bir soluk olduğu, güneşin ise yanan bir bulut olduğu vurgulanır. Bu anlayış Anaksimenes’i anımsatır. Ksenofanes Anaksimandros gibi dünyanın başlangıçta tamamen sularla kaplı olduğunu ileri sürer. Buna kanıt olarak da, dağlarda gezinirken rastlanan balık fosillerini gösterir. Başlangıçta bir bütün olan bu evren sonradan zıtlıklara ayrılmıştır. Bu zıtlıklar bize kendisini unsurlar halinde tanıtır.” s. 89

Felsefenin Öyküsü - Will Durant

Aristo ve Yunan Bilimi

astronomi ve coğrafya haritaları çizen Yunanlı Anaksimendros (M.Ö. 610-540), Thales'in öğrencisiydi. Evrenin toplu bir yığın olarak başladığını, nesnelere sonradan karşıtlara ayrılarak çıktığını, astronomik tarihin, evrimle yok olan sayısız dünyalar hâlinde, belli dönemlerde kendini tekrarladığını; yeryüzünün, içinde bulunan itici kuvvetler arasındaki denge sayesinde uzayda kırılamadan durduğunu; bütün gezegenlerin bir zamanlar sıvı hâlindeyken, sonradan güneşin etkisiyle buharlaşmış olduğunu; hayatın ilkin denizlerde başladığını, sonradan deniz yatışınca karaya çıktığını; karada kalan bu hayvanlardan bazılarının, soluma yeteneği kazandığını ve böylece bütün sonraki kara hayatını doğurduğunu; insanın başlangıçta, bugünkü biçimde olamayacağını, çünkü insanın ilk ortaya çıktığı zaman, yeni doğuşta kendi kendini koruyabilecek durumda olmadığını, erginlik çağı uzun olduğu için de sağ kalmasına imkân olmadığını söylemişti. Başka bir Miletoslu, Anaksimenes (M.Ö. 450 sıraları) de, nesnelere

- *Hocam, tahtadaki soru için bu kitaba çalışmamız gerekiyor mu, sınavda çıkacak mı*

Evet evladım, çalış, 100 alıcan

- *İyi hocam ya, boşuna çalışmayalım*

Sıralama

Sıralama

Alçaklığın Evrensel Tarihi

Jorge Luis Borges

alaycı ve öfkeli meseller, eriyip gidenler, uydurma, oyun,
çok renkli şirketler

A) misyoner > yerli > zenci

B) misyoner > zenci > yerli

C) zenci < yerli < misyoner

D) yerli < zenci < misyoner

E) >> misyoner = yerli = zenci

Alçaklığın Evrensel Tarihi'nden ilham alınarak oluşturulmuş
soru seçenekleri

Arka sayfadaki paragrafa göre aşağıda doğru olarak verilen sıralamayı işaretleyiniz.

A) misyoner > yerli > zenci

B) misyoner > zenci > yerli

C) zenci < yerli < misyoner

D) yerli < zenci < misyoner

E) >> misyoner = yerli = zenci

Alçaklığın Evrensel Tarihi - Jorge Luis Borges

“1517’de, Antiller’deki altın madenlerinin cehennemsi derinliklerinde eriyip giden **yerlilere** çok acıyan İspanyol **misyoner** Bartolomé de las Casas, İspanya Kralı V. Carlos’a **zenci** ithal etmeyi önermişti. Antiller’deki altın madenlerinin cehennemsi derinliklerinde eriyip gitsin diye. Bizler, her iki Amerika, bu ani, tuhaf, insancıl değişikliğe borçluyuz pek çok şeyi: W. C. Handy’nin Blues müziğini; Uruguaylı avukat ve zenci tarzından esinlenen on Pedro Figari’nin Paris’te gösterdiği başarıyı; tangonun izini zencilere kadar süren bir diğer Uruguaylı, don Vincente Rossi’nin yazılarını; Abraham Lincoln’ün efsanevi boyutlarını; İç Savaş’ın neden olduğu 500.000 ölüyü; 3.300.000 doları emekli asker maaşlarına harcamamızı; İspanyol Akademisi tarafından hazırlanan sözlüğün 13. baskısına ‘linç etmek’ fiilinin alınmasını; King Vidor’un *Hallelujah* adlı taşkın filmini; Uruguay’da Cerrito çarpışmasında Arjantinli yüzbaşı Miguel Soller’in başını çektiği, ünlü ‘Mulattolar* ve siyahlar’ bölüğünün coşkulu süngü saldırısını; Martin Fierro tarafından bir zencinin öldürülmesini; (...)” ss. 17-18

Alçaklığın Evrensel Tarihi - Jorge Luis Borges

Arka Kapak Yazısı

"Ağarmış saçlarına bakmadan, fahişelerle, şairlerle ve daha beter kişilerle düşüp kalkan, soyluların entellektüel toplantılarının başkonuğu olduğu halde, umursamadan meyhanelerde, batakhanelerde ve kerhanelerde dolaşp, alaycı ve öfkeli meseller anlatan bu meddah, yalnızca kalabalıklara duyduğu öfkeden değil, kahramanlarına duyduğu gizli hayranlıktan da lanetlenmişti."

Güneş

"Düşünmek, çözümlenmek, **uydurmak**... zekanın olağan soluk alışverişleridir. Bu olağanüstü kitap, böyle bir **oyun**un ürünü. Okur, bu tarihi görmezlikten gelemmez."

Nokta

"*Alçaklığın Evrensel Tarihi*, Borges'in kilit temalarını nasıl seçtiğini, beslediğini gösteriyor okura: Bir yazarın dünyasına düzenlenecek devrialem için en güvenilir bilet!."

Enis Batur

menemenazdacorba hakkında

Bizden olan, bu coğrafyaya özgü olan menemen ve çorba kelimeleri ile oluşturulan

menemenazdacorba

hesabı, 'garson bey menemen az da çorba lütfen' diye seslenene, küçük bir kafa hareketiyle buna cevap veren garsona; yani hepimize tanıdık gelecekti. Hayata ve insana dair her şeyin de bize, hepimize, tanıdık geleceği gibi. Aynı zamanda bu iki kelime içeriklerin basit bir dille hazırlanmaya çalışıldığına ve kimi zaman farklı disiplinlerin birbirine karıştığını da vurgulayan **sloganı** oluşturan kelimelerdi.

Her şey yapay zekaya veri olmak için miydi? İnsan olmanın tadını çıkaracak vaktimiz varken;

menemen kadar basit, **çorba** kadar karışık

"bizler, yaptıklarımız ..."

Sizi neden kandırmak istiyorum?

Her ne kadar 'insanlık bugüne kadar ne yaptı?' sorusuna verilebilecek cevabı biraz göstermeye çalışacaksam da; aslında özellikle siz gençleri **kitap okumaya teşvik etmek için** kandırmak istiyorum.

- ▶ Kabul etmek gerekir ki, herkes önceki dönemlere nazaran çok daha fazla şey biliyor. Bunun iyi bir şey olup olmadığından kimi zaman kuşkuya da düşebiliriz. Yine de, anlama gayreti hepimiz için vazgeçilmez. Geçmişte benim deneyimlediğim gibi, kitap okumak ya da okumayı sürdürmek ile ilgili sizler de biraz sıkıntı yaşıyor olabilirsiniz; belki de buradaki içeriklerin neden olacağı bir etki sizin bu konuda yaşadığınız probleme çözüm bulmanızda yardımcı olabilir.
- ▶ Burada karşılaştıklarınızdan merak edip bir kitaba bakabilirsiniz; o kitaptan kendi yolunuzu bulabilir, seveceğiniz konuları keşfedebilir ve kitap listelerinizi oluşturabilirsiniz.
- ▶ Konuların uzmanı olmadığımndan olağanüstü şeyler olmayacak, yine de **tek bir kitaptan çarpıcı yerleri vurgulayan** ya da **farklı disiplinler arasındaki ilişkileri/geçişleri biraz da olsa fark ettirebilen içerikler** olacak. Konuyla ilgili merak oluştuğunda, diğer kitapları, yazarları ve konunun uzmanlarını araştırmak size düşüyor.
- ▶ İçerikler bazılarınıza güzel, bazılarınıza fazla sıradan ve basit, belki de çok karışık/saçma gelebilir. Böyle bir spektrumun (~derecelendirilmiş sıralama) olması çok doğal, çoğumuzda bu spektrumun zamanla kayması-ötelenmesi de çok doğal.

Sözün kısası, aforizmalar şeklinde sosyal medyadan öğrenip-okumanın yanı sıra; buralarda okuduklarınızın **asıl** bulunduğu yerlere, yani **kitaplara** bakmanız, menemenazdacorba'nın yapmaya çalışacağı şey olacak.